

POSTAMERIČKI
SVET

Postamerički svet

Farid Zakarija

Prevod
Ana Ješić

Posvećeno
Aršadu Zakariji

Naslov originala
Fareed Zakaria:
THE POST-AMERICAN WORLD

Copyright © 2008 by Fareed Zakaria
Copyright © 2009 za srpsko izdanje, Heliks

Izdavač
Heliks

Za izdavača
Brankica Stojanović

Lektor
Aleksandra Dragosavljević

Štampa
Artprint, Novi Sad

Tiraž
1000 primeraka

Prvo izdanje

Knjiga je složena
tipografskim pismom
Warnock Pro

ISBN: 978-86-86059-09-3

Smederevo, 2009.

www.heliks.rs

Razvoj se dešava kad god izazov pokrene uspešnu reakciju koja zatim pobudi novi i drukčiji izazov. Nismo pronašli nijedan iskonski razlog zašto se taj proces ne bi ponavljao u nedogled, iako je, istorijska je činjenica, većina civilizacija u tome bila neuspešna.

Arnold Toynbi
Istraživanje istorije

Sadržaj

	Predgovor	ix
1	Uspon ostalih	1
2	Čaša je moja prepuna	6
3	Nezapadni svet?	49
4	Izazivač	86
5	Saveznik	127
6	Američka moć	165
7	Svrha Amerike	213
	Napomene	257
	Zahvalnice	265
	Indeks	269
	O autoru	291

Predgovor

Najbrži sportski auto na svetu

Svakom zlatnom dobu dođe kraj. Što je era blistavija, kraj joj je burniji. Slom iz 2008. godine bio je najteži svetski finansijski kolaps nakon 1929, i označio je da će se svet suočiti s najgorim ekonomskim problemima još od Velike depresije. Dešavanja iz 2008. godine jedinstvena su u istoriji: propast približno 40 hiljada milijardi dolara akcionog kapitala, nacionalizacija najvećih američkih hipotekarnih poverilaca; najveće bankrotstvo u istoriji (kompanija Lehman Brothers); nestanak investicione banke; paketi za izlazak iz finansijskih teškoća i stimulativni paketi davani širom sveta u stotinama milijardi dolara. Živimo u vremenu o kome će se pričati i koje će se proučavati generacijama.

Kako smo dospeli u ovu situaciju? Ironično je, ali rekao bih da je osnovni razlog za ovaj kolaps bio – uspeh. Poslednju četvrtinu prošlog veka obeležio je izvanredan rast. Globalna ekonomija se udvostručavala otprilike svakih deset godina, i to od 31 bilion dolara 1999. godine do 62 biliona dolara 2008.

godine, pri čemu je inflacija sve vreme bila iznenađujuće niska. Ekonomski rast je zahvatio i nove regije. Dok su se porodice na Zapadu selile u veće kuće, kupovale prenosne računare i mobilne telefone, siromašni poljoprivrednici u Aziji i Južnoj Americi nalazili su nove poslove u gradovima koji su se razvijali drastičnom brzinom. Vrata globalnog tržišta otvorena su i za afričku robu. Cene robe su padale na globalnom nivou, dok je bogatstvo u vidu akcija, obveznica i nekretnina raslo. Makroekonomski pokazatelji sve otkrivaju. Na vrhuncu zlatnog doba, 2006. i 2007. godine, stopa rasta 124 države – što je, otprilike, dve trećine ukupnog broja država – iznosila je preko četiri posto na godišnjem nivou.

Šta je izazvalo doba globalnog rasta? Kao što sam detaljno izneo u knjizi, radi se o kombinaciji političkih, ekonomskih i tehnoloških sila.

Politika. Raspad Sovjetskog Saveza najavio je period relativne političke stabilnosti. Tokom Hladnog rata, Sovjeti su finansijski pomogli desetine građanskih ratova, oružanih pobuna i delovanja malih gerilskih grupa. Zapad je u najvećem broju tih sukoba odgovarao podrškom drugoj strani. Bez velike bitke za svetsku prevagu, broj ratova se smanjio, a konflikti su bili manjih razmera. Bilo je izuzetaka, poput brutalnih krvavih sukoba u Kongu devedesetih godina i, naravno, terorizma koji je potpirila Al Kaida, ali svet je, u načelu, uživao u mirnijem i stabilnijem periodu nego prethodnih vekova. Broj smrtnih slučajeva izazvanih političkim nasiljem neprestano je opadao.

Ekonomija. Posle sloma komunističkog sistema, tržišna ekonomija kapitalizma ostala je kao jedini valjani način upravljanja ekonomijom; to je vladama širom sveta dalo ogroman podstrek da postanu deo međunarodnog ekonomskog sistema. Novim sporazumima i institucijama poput Svetske trgovinske

organizacije, nastojalo se da se smanje trgovinske barijere a svet dalje integriše. Od Vijetnama do Kolumbije, vlade su uvidele da ne smeju propustiti globalnu trku za prosperitet. Usvojile su racionalnu politiku, smanjivši nivo zaduženosti i ukinuvši nerealne subvencijske pakete – ne zato što su ih na to primoravali Bob Rubin, Henk Polson ili drugi stručnjaci, nego stoga što su shvatili kakvu korist mogu imati od takvog delovanja (i koju cenu bi morali da plate u suprotnom). Te reforme su podstakle strane investicije i otvorile nova radna mesta.

Istovremeno, bankari centralnih banaka učili su da kontrolišu i umere poslovni ciklus, sprečavajući privremene oscilacije koje su mogle da upropaste poslove i uštedevine i da izazovu nemire i prevrate. Kao primer možemo navesti Sjedinjene Američke Države: između 1854. i 1919. recesija je pogađala Ameriku na svake četiri godine, i uvek bi trajala gotovo pune dve godine. Tokom poslednje dve decenije, Sjedinjene Države su doživele osam godina neometanog rasta između recesija, s periodima opadanja od samo osam meseci. To doba stabilnosti bilo je rezultat desetogodišnjeg antiinflatornog delovanja. Još od ranih osamdesetih godina prošlog veka, stručnjaci centralnih banaka, počev od Pola Vokera, vodili su rat protiv inflacije, vešto koristeći grube mere monetarne politike kako bi održali relativnu stabilnost cena robe. Ovakva taktika dovela je do toga da rat postane jedan od najuspešnijih američkih izvoznih proizvoda. Do 2007. godine, samo su dvadeset tri države imale inflaciju veću od 10 posto, a jedino je Zimbabve preživljavao hiperinflaciju.

Tehnologija. Informaciona revolucija ubrzala je uspon jedinstvene globalne ekonomije. Cene komunikacija drastično su pale, informacije su postale opšte dostupne, a proces integracije je olakšan. Najednom, sportska oprema iz Nebraske

proizvodila se u Kini, prodavala se u Evropi, a finansijske obračune obavljale su računovođe u Bangaloru.

Ali najveći sporedan efekat toga uspeha – niske inflacije, globalnog rasta, neverovatno brzog tehnološkog napretka – bila je arogancija ili, tehnički rečeno, smrt rizika. Tokom devedesetih godina prošlog stoleća i u prvoj deceniji 21. veka, biznismeni su vrlo pažljivo motrili na mogućnost političkih rizika – opasnost po ekonomski rast od državnih prevrata, terorističkih napada i socijalnih nemira. No, političkih rizika je bilo veoma malo. Prevrat bi samo doneo novi režim takođe opterećen stegama i prilikama globalne ekonomije. Terorizam i povremene nesreće nisu narušavale osnovnu političku stabilnost uspostavljenu nakon Hladnog rata.

Iste te biznismene vrlo malo je zanimalo njima mnogo bliskiji problem – ekonomski rizik. Kao Alan Grinspen, i oni su pretpostavili da rast složenih finansijskih proizvoda zapravo smanjuje rizik time što ga širi po svetu. Verovali su da je sada, usled trajno izmenjenih okolnosti, lako kontrolisati nivoe dugovanja koje su nekada smatrali opasnim. Zato su investitori bili spremni na srazmerno male nadoknade za ono što bi, u normalnim uslovima, bila rizična investicija. Kreditni raspon – razlika između prihoda od obveznica Sjedinjenih Država, koje su se smatrale najsigurnijom investicijom na svetu, i od obveznica kompanija sa sumnjivom reputacijom – opao je kao nikad pre. Nestabilne države poput Ekvadora i kompanije s nesigurnim poslovanjem kao što je Chrysler, mogle su dobiti jeftine zajmove pod istim kriterijumima kao američka vlada. (Naravno, Ekvador nije uspeo da vrati dugove do 2009. godine, a Chrysler je izbegao bankrot samo zato što je u poslednjem trenutku država priskočila u pomoć.) Dug je postao jeftin, i finansijeri i vlasnici nekretnina su ga uvećavali, trošeći preko svojih mogućnosti.

Usled punih blagajni i mnogo nižih stopa bankrotstva, banke i investitori, snabdevači jeftinim novcem, verovali su u sigurnost svog poslovanja: zarade su im dostizale dvocifrenu stopu rasta u osamnaest uzastopnih kvartala između 2002. i 2006. godine. Činilo se da dobrim vremenima kraj nikada neće doći.

Svetska ekonomija je postala kao sportski automobil – skupa, s neverovatnim performansama i u stanju da deluje brzinom koja je oduzimala dah. U poslednjoj deceniji svi su ga vozili i iskusili nalet adrenalina i opijenost. Postojao je samo jedan problem: ispostavilo se da niko, zapravo, nije znao kako se takvim autom upravlja. U poslednjih deset godina globalna ekonomija pretvorila se u nešto dotad neviđeno – u integrisani sistem od 125 država. Sve su učestvovalе u njemu i kretale se ranije neza-beleženom brzinom. Kao da je 125 vozača vozilo sportski auto – a niko od njih se nije setio da kupi amortizere.

Problem dugovanja

Bilo je onih koji su hteli amortizere. U godinama eksplozivnog rasta, na njih se gledalo kao na pesimistične kritičare. Oni su se pitali zašto bi subprimarni hipotekarni krediti bili u istom rangu kao i obveznice kompanije General Electric. Ali, iz godine u godinu objavlјivani su izveštaji o neverovatno visokim zaradama ili milionskim platama aktuelnih menadžera hedž fondova; obećavana korekcija nikad nije obavljena, a kritičari su bili sve tiši. Na Volstritu se odigravala svojevrsna obrnuta prirodna selekcija. Kao što je rekao Bojkin Kari, menadžer u korporaciji Eagle Capital, tokom proteklih dvadeset godina „DNK gotovo svake finansijske institucije doživela je opasnu promenu. Kad god bi neko zatražio dublje zaduživanje i ulazak u veće rizike,

iskustvo iz narednih nekoliko godina bi potvrdilo da je bio „u pravu“. Takve ljude su ohrabrivali i unapređivali, a oni su sticali kontrolu nad sve većim kapitalom. U međuvremenu, za svakog moćnika koji je oklevao i zalagao se za oprez, ispostavljalo se da „nije u pravu“. Oprezni su bili sve zaplašeniji, a unapređenja su ih zaobilazila. Izgubili su kontrolu nad kapitalom.”

Prema Vorenu Bafetu, srž problema bila je u stalnom porastu nivoa leveridža, što je pomodni izraz u Volstritu za zaduženost. To je „jedini način da pametan čovek bankrotira“, kaže Bafet. „Povlačite mudre poteze i na kraju steknete veliko bogatstvo. Ako radite pametno i zadužujete se i pri tom napravite samo jedan pogrešan korak, to bi moglo da vas uništi, jer svaki iznos pomnožen s nulom daje nulu. Ali, ohrabruje vas činjenica da ljudi oko vas to rade sa uspehom, da i vi to radite uspešno i sve to prilično podseća na Pepeljugu na balu. Momci su sve lepši, melodija sve milozvučnija, zabava se zahuktava, a vi pomislite: „Zašto bi se, do đavola, za mene zabava završila u petnaest minuta pre ponoći? Otići ću u dva minuta do dvanaest.“ Ali, problem je u tome što nema satova na zidu. I svi misle kako će otići u dva do dvanaest.“ To je, u kratkim crtama, priča o tome kako smo se uvalili u nevolje 2008. godine.

U izvesnom smislu, krivac za ovakav ishod je dug. Amerikanci su od početka osamdesetih trošili više nego što su proizvodili – a razliku su nadoknađivali zaduživanjem. To se dešavalo na svim nivoima društva. Dugovanja domaćinstava povećala su se sa 680 milijardi dolara iz 1974. godine na ogromnih 14 biliona dolara 2008. godine, a samo za poslednjih sedam godina su se udvostručila. Prosečno domaćinstvo danas koristi trinaest kreditnih kartica i ima 120.000 dolara hipotekarnog duga. Neki su smatrali kako su zaduživanja domaćinstava samo vrh ledenog brega dugovanja. Političari na državnom i lokalnom

nivou gomilali su dugove za budućnost u želji da svoje birače časte novim košarkaškim terenima i autoputevima s dvanaest traka, a da pri tom izbegnu povećanje poreza. Izdavali su obveznice kojima su finansirani projekti za kućne ljubimce, ali one su počivale na budućim porezima ili na zaradi od lutrije. Ali čak i te političare zasenio je pravi kralj zaduživanja – federalna vlada. Državni dug je iznosio tri biliona dolara 1990. godine. Krajem 2008, premašio je 10 biliona dolara (u trenutku pisanja ovih redova, dug je 10,9 biliona dolara). Na čuvenom satu u Njujorku koji prikazuje državni dug, nema mesta za sve cifre. Njegovi vlasnici planiraju da ga ove godine zamene novim satom koji će imati mesta za više cifara.

Drugim rečima, Sjedinjene Države su postale nacija dužnika. Nije strašno biti dužan – zajmovi i zaduženja, ako se koriste s merom, predstavljaju žile kucavice moderne ekonomije. Ali dovedeni do takvih krajnjih granica, oni postaju kobni. Jednačina ima i drugu stranu: Sjedinjene Države nikad ne bi ni dosepele u tu poziciju da nije bilo država voljnih da im pozajme novac. Tu na scenu stupa ekonomsko i političko jačanje zemalja u razvoju – to nazivam „usponom ostalih“ koji najbolje simbolizuje napredak Kine.

Uprkos zanosnim godinama ekonomskog rasta, kineska domaćinstva i korporacije nisu postali neoprezni. Približno polovinu zarade pohranjuju u banke, stalno pripravnici za crne dane. Takva izuzetna štedljivost, u kombinaciji s visokom stopom rasta, omogućila je Kini da akumulira ogroman novi kapital. Ali to se ne može objasniti samo osobenostima konfučijanske kulture. Kineska vlada je destimulisala potrošnju a podsticala štednju, delimično i da bi obezbedila nisku stopu inflacije i izbegla devalvaciju valute – zato je kineska roba bila jeftina i privlačna zapadnim potrošačima. Osim toga, zemlje

poput Kine „opekle“ su se tokom azijske krize 1996, kada su posrnuloj azijskoj industriji spas ponudili zapadni bankari, ali pod vrlo nepovoljnim uslovima. Nakon ekonomskog oporavka, vlade azijskih zemalja – ali i drugih država izvan Azije – odlučile su da akumuliraju sopstvene rezerve, kako sledeći put ne bi morale da zavise od milosti stranaca.

Stoga su kineske vlasti odlučile da rastuću štednju ostave po strani umesto da je reinvestiraju u domaću privredu. Ali, kako da vlada mudro sačuva novac? Tako što će kupiti ono što se tada smatralo – a i danas se smatra – najsigurnijom investicijom na svetu: kratkoročne obveznice Sjedinjenih Država. Akumulirajući ogroman deo američkog duga, Kinezi su finansirali upravo ono ponašanje koje je i stvorilo taj dug – američku potrošnju. Sponzorisali su našu prekomernu potrošnju i nagomilali hrpu priznanica o dugu. Kinezi su preterano štedeli, a Amerikanci su preterano trošili. Činilo se da je sistem u ravnoteži.

Kina nije bila jedina. Još osam drugih država s tržištem u usponu akumuliralo je devizne rezerve u vrednosti od 100 ili više milijardi dolara. Ali sama Kina sedi na deviznim rezervama u vrednosti od preko dve hiljade milijardi dolara, pretežno u toj valuti. Septembra 2008, Kina je postala najveći inostrani američki kreditor, nadmašivši Japan koji više ne kupuje velike količine američkih kratkoročnih državnih obveznica. (Kina, koja poseduje 10 posto svih javno dostupnih kratkoročnih državnih obveznica, verovatno je najveći američki kreditor, ali treba imati na umu da ministarstvo finansija SAD ne vodi evidenciju o domaćim zajmodavcima). Od svih država u današnjem svetu, Kina drži u rukama najdeblji svežanj priznanica o dugovanju s potpisom Ujka Sema.

Preterana štednja pokazala se na globalnom nivou jednako problematičnom kao i preterana potrošnja. Harvardski

ekonomista Deni Rodrik procenio je kako Kina ostaje bez jednog procenta BDP-a, tj. 40 milijardi dolara godišnje, zbog svoje odluke da tako velike količine novca pošalje izvan zemlje umesto da ih produktivno investira. Kineski zajmovi su predstavljali i ogroman stimulans za Sjedinjene Države. Zahvaljujući njima, održavane su niske kamatne stope, što je podsticalo vlasnike stanova na refinansiranje, upravnike hedž fondova na još vrtoglavije zaduživanje, a investicione banke da nategnu svoje bilanse poslovanja. „Kineski zajmovi su stvorili jeftin novac“, kaže Martin Volf, kolumnista *Financial Timesa*, a „jeftin novac je bio podstrek u neobuzdanim finansijskim inovacijama, zaduživanju i trošenju“.

„Povratak na uobičajeno poslovanje nije moguć“, napisao je Volf. Ali kratkoročno gledano, čini se da nam je suđeno da status quo potraje još neko vreme. Uoči stupanja na dužnost, predsednik Barak Obama je upozorio na mogućnost „bilionskih deficita u narednim godinama“, pošto njegova administracija povećava davanja za sve, od ekoloških tehnologija, preko zdravstvene zaštite, do ulaganja u oporavak naše posustale privrede. Većina tog novca će morati da se pozajmi od Kine. I Kinezi imaju ekonomske probleme koje moraju da rešavaju i na to troše 600 milijardi dolara – čak 15 procenata svog bruto domaćeg proizvoda. Mi, u stvari, tražimo od Kine da istovremeno finansira dve najveće fiskalne ekspanzije u istoriji čovečanstva: našu i svoju sopstvenu. A ta zemlja ima snažan poriv da nastavi svoju potrošačku groznicu te da i dalje kupuje kratkoročne državne obveznice. U suprotnom, kineski izvoz će trpeti i njegove astronomske stope rasta strmoglavice se na zemlju.

Kinezi, međutim, imaju alternativu. Džozef Stiglic, dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju, objašnjava da „će oni sigurno pokušati da održe američku potrošnju na visini, ali ako postane

jasno da to ne ide, imaju i plan B“. Plan B bi bio usredsrediti se na podsticanje domaće potrošnje putem povećanih troškova u budžetu i kreditiranja građana. Istoričar Nil Ferguson kaže: „Sada je veliko pitanje hoće li Kimerika (Kina i Amerika) držati jedna drugu ili će se razdvojiti zbog ove krize. Ako ostanu zajedno, može se nazreti put izlaska iz nevolja. Ukoliko se razdvoje, možemo se oprostiti od globalizacije.“

Najbolje bi bilo da Kina i Sjedinjene Države udruženim snagama rade na polaganom razdvajanju iz tog zajedničkog samoubilačkog pakta. Kina bi imala više novca za investiranje u domaću privredu. I Sjedinjene Države bi se okoristile – morale bi da donesu neke teške odluke zbog kojih bi im na kraju bilo bolje. Amerika je, barem od osamdesetih godina prošloga veka, smatrala kako može da neumereno troši, daveka odlažući datum naplate duga. To nije bilo dobro ni po spoljnu ni po unutrašnju američku politiku. Vašington je zbog toga postao arogantan, lenj i bahat. Ali, ta besplatna vožnja se bliži kraju.

Hrljenje ka postameričkom svetu

Iako razmere ove finansijske krize uveliko prevazilaze sve slične događaje iz nedavne prošlosti, ona nije bez presedana. Istorija kapitalizma puna je „mehura od sapunice“, momenata panike, finansijskih krahova i recesija. Holandani su u 17. veku izgubili glavu zbog lala; Britance je četrdesetih godina 19. veka zadesila železnička pomama. Čak i u poslednjih nekoliko decenija bilo je finansijskih slomova u Meksiku, Argentini, Brazilu, maltene u svakoj drugoj latinoameričkoj zemlji. Devedesetih godina prošloga veka, Rusija i njeni nekadašnji sateliti su bankrotirali, a kriza je krajem decenije, poput zaraze, pogodila i Aziju. Krah

jednog od najvećih svetskih hedž fondova, Long-Term Capital Managementa, pobudio je 1998. godine takve strepnje da je američko ministarstvo finansija priskočilo u pomoć kako bi se izbegao kolaps finansijskog sistema.

Kriza iz 2008. godine drugačija je upravo po tome što nije nastala u nekoj učmaloj zemlji u razvoju, već u samom srcu globalnog kapitalizma, u Sjedinjenim Državama, i počela je da se širi arterijama međunarodnih finansija. Uprkos mišljenju pojedinih učenih glava, ona ne označava kraj kapitalizma. Ali svakako bi mogla označiti kraj svojevrzne globalne dominacije Sjedinjenih Država. Trenutni ekonomski potres samo će ubrzati prelaz u postamerički svet. Ako su rat u Iraku i spoljna politika Džordža V. Buša delegitimisali američku vojno-političku moć u očima sveta, ova finansijska kriza delegitimisala je američku ekonomsku moć.

Šta god mislili o američkoj spoljnoj politici, svi su se slagali da su Sjedinjene Države predstavljale najmoderniju, najnapredniju i najproduktivniju privredu sveta – s najrazvijenijim tržištima kapitala. Rezultat je bila hegemonija Sjedinjenih Država ne samo u vojnoj moći i u diplomatiji, već i na planu ideja. Guverneri centralnih banaka i ministri finansija širom sveta učili su osnove svoje profesije u američkim školama. Političari su razvijali privrede svojih zemalja sledeći savete Vašingtona. Ceo svet je zavidio Americi na inovacijama iz Silicijumske doline. Unosna i razrađena njujorška tržišta kapitala bila su predmet divljenja i uzor na svim kontinentima izuzev Antarktika.

Kao što primećuje Bred Setser, član Saveta za spoljne odnose, globalizacija je posle Drugog svetskog rata bila sinonim za amerikanizaciju. „Strani korisnici zajmova koji su nastojali da prikupe novčana sredstva, obično su izdavali obveznice u dolarima,

rukovodili se njujorškim zakonom i ravnali po standardima za javnost podataka o kompaniji koje je propisala Komisija za hartije od vrednosti i berzanske poslove“, piše Setser. Američke ideje i institucije postale su privlačnije zahvaljujući ekonomskom uspehu Amerike.

Krah Volstrita znatno će potkopati zaostavštinu tog uspeha. Američka privreda će 2009. godine doživeti pad ili stagnaciju, a u godinama koje slede možda će, opterećena dugom, ostvariti tek lagani rast. U istom košu biće i veći deo Evrope. Prirodno, ekonomski kolaps najrazvijenijih zemalja pogodio je privredu celog sveta. Pošto su finansije potpuno globalizovane, berze širom sveta doživljavaju slom. Ali privrede na kojima počivaju krupna tržišta u usponu – Kina, Indija i Brazil – danas su dovoljno velike za značajnu samostalnu ekonomsku aktivnost (domaću potražnju) koja se ne oslanja na izvoz u zemlje Zapada. Stoga Međunarodni monetarni fond procenjuje da će ta tržišta u usponu imati stopostotni udeo u globalnom rastu u 2009. godini. Iako su finansijska tržišta tih zemalja vezana za američko tržište, njihove ekonomije po prvi put u istoriji stiču izvesnu nezavisnost od Sjedinjenih Država.

Globalna moć se iznad svega ogleda u dominaciji na planu ideja, programa i modela. Spoznaja da je znatan deo finansijskih inovacija koje su se pojavile tokom poslednje decenije stvorio strukturu tek malo stabilniju od kule od karata, potkopava američku moć. Od sada će se američke ideje teže prodavati ostatku sveta. Sa sve većim samopouzdanjem, zemlje u razvoju biraće i sprovoditi pravila ekonomske igre koja im najviše odgovaraju. „Finansijski sistem Sjedinjenih Država bio nam je uzor i dali smo sve od sebe da kopiramo šta god smo mogli“, izjavio je krajem septembra 2008. godine Ju Jongding, bivši savetnik Centralne banke Kine. „Odjednom smo otkrili da naš učitelj

nije tako sjajan, pa ćemo, kada sledeći put budemo osmišljavali naš finansijski sistem, više misliti sopstvenom glavom.“

Uspех ostalih u svojoj srži je ekonomski fenomen, ali tranzicija koja se odvija pred našim očima nije samo pitanje novca. Ona ima političke, vojne i kulturološke posledice. Dok druge zemlje budu jačale i bogatile se, a Sjedinjene Države se borile da povrate poverenje sveta, verovatno ćemo biti svedoci novih izazova i sve većeg samopouzdanja nacija u usponu. Tokom samo jednog letnjeg meseca 2008, Indija je pokazala kako je spremna da se direktno suprotstavi Sjedinjenim Državama u pregovorima o trgovini u Dohi, Rusija je napala i okupirala delove Gruzije, a Kina je bila domaćin najspektakularnijim i najskupljim Olimpijskim igrama u istoriji (koštale su preko 40 milijardi dolara). Pre deset godina nijedna od ove tri države ne bi imala dovoljno moći niti samopouzdanja za tako nešto. Čak i uz pad stope rasta, što će im se sigurno desiti, ove zemlje se neće tek tako odreći svojih novih uloga u globalnom sistemu.

Razmotrimo samo nekoliko primera. Sjedinjene Države su tokom protekle decenije proširile svoj uticaj na zone koje su vekovima bile u sferi ruskog uticaja. U posthladnoratovskoj eri američke dominacije, Moskva se pomirila s takvim odnosom snaga. Bili su joj potrebni novac i podrška Vašingtona. Međutim, Rusija je do 2008. godine uspela da povрати moć. Sredinom februara 2009. godine, Kirgistan je doneo neopozivu odluku o zatvaranju vazduhoplovne baze Manas: to je američka baza koja je pružala ključnu vazdušnu podršku za operacije u Avganistanu, a značaj joj je porastao nakon što je 2005. godine zatvorena vazduhoplovna baza u Uzbekistanu. Motiv je bio novac. Sjedinjene Države su plaćale 55 miliona dolara godišnje za zakup ove baze i bile su spremne da plaćaju i 100 miliona dolara za godišnji zakup. Ruska vlada je, protivеći

se ideji polutrajnog vojnog prisustva SAD-a u svom dvorištu, ponudila paket od 2,3 milijarde dolara pomoći – u odnosu na to, američka finansijska podrška delovala je kao tričarija. Paket je sadržao i otpisavanje 180 miliona dolara duga, 150 miliona dolara pomoći, te zajam od 2 milijarde dolara za završetak izgradnje hidroelektrane koja bi bila zajednička investicija i povećala bi proizvodnju električne energije Kirgistana za 40 procenata; tako bi se verovatno maksimalno povećao izvozni potencijal električne energije ove zemlje. Čak i uz pad cene nafte na 40 dolara po barelu, Rusija će i dalje biti u poziciji da sprovodi nezavisniju spoljnu politiku.

Ni Indija kao novi američki saveznik ne odriče se svoje nezavisnosti u odnosu sa Sjedinjenim Državama. Nju Delhi je zahvalan Vašingtonu na podršci u nastojanjima da Indija postane legitimna i priznata nuklearna sila, ali i dalje ne popušta u vezi s najbitnijim bezbednosnim pitanjima. Uprkos snažnom američkom pritisku, Indija, za razliku od Sjedinjenih Država, ne vidi Iran kao pretnju. Indija je pristala da podrži Sjedinjene Države na jednom glasanju u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju, ali i dalje održava bliske kontakte sa Iranom – između ostalog, zajedničke pomorske vojne vežbe. Za Indiju, Iran je trgovinski partner i ona odbija da ga na bilo koji način izoluje. Kada se predsednik Mahmud Ahmadinedžad u aprilu 2008. vraćao u Iran iz posete Šri Lanki, njegovi piloti su tražili da im se odobri sletanje u Nju Delhi kako bi dopunili rezervoar gorivom. Vlada Indije je istog časa odgovorila formalnim pozivom i pretvorila šestočasovno zadržavanje u državnu posetu.

Trenutni položaj MMF-a i Svetske banke takođe je korisna lekcija. Ove institucije su, budući pod dominacijom američkih ideja i novca, dugo smatrane instrumentima američkog uticaja. A danas Setser piše da „zemljama čije su privrede u usponu,

poput Kine, Rusije, Indije, Saudijske Arabije, Koreje, čak i Brazila, nije potreban MMF; štaviše, one su u poziciji da se s njim nadmeću. Saudijska Arabija već pruža podršku Libanu. Venecuela je pomogla Argentini da otplati dug MMF-u. Kinesko finansiranje razvoja je alternativa pozajmicama Svetske banke.”

Izveštaji o samitu G20 održanom u Vašingtonu 2008. godine, još su bolji primer sveobuhvatnosti promena povezanih sa usponom drugih sila. Svaku raniju finansijsku krizu rešavali su MMF, Svetska banka ili G7 (i, kasnije, G8). Zapad je u dosadašnjim krizama postupao kao strogi učitelj koji kori svojeglave učenike. Njegove nekadašnje lekcije danas se čine bezvrednim. Setimo se da su tokom finansijske krize u Aziji, SAD i druge zemlje Zapada zahtevale da azijske države preduzmu tri koraka – puste da loše banke propadnu, drže potrošnju pod kontrolom i održavaju visoke kamatne stope. U sopstvenoj krizi, Zapad je po sva tri pitanja postupio upravo suprotno.

U svakom slučaju, ova kriza je takva da Zapad nije mogao sâm da se uhvati u koštac s njom. Da bi se efikasno odgovorilo na krizu u izuzetno povezanoj svetskoj ekonomiji, bilo je neophodno angažovanje svih velikih svetskih igrača – među njima i vodećih privreda u usponu. Zemlje poput Kine i Saudijske Arabije imale su presudnu ulogu u obezbeđivanju gotovine. Što se tiče legitimiteta, stari klubovi zemalja Zapada bili su relikti prohujalih vremena i više nisu mogli da prodaju globalna rešenja po svom nahođenju. Kriza je jasno potvrdila kako čak ni Sjedinjene Države više ne mogu da delaju nezavisno od drugih. Zato je po prvi put sazvan sastanak čelnika vlada G20: zemalja članica grupe G8 i glavnih država u usponu.

Naravno, nije se baš sve promenilo. Sastanak G20 ipak je održan u Vašingtonu i tadašnji predsednik Džordž V. Buš najviše je uticao na definisanje programa sastanka. To jeste novi svet, ali

ne nužno svet iz kog je Amerika proterana. Amerika je i dalje najvažnija zemlja na svetu, sposobna da sprovodi uticaj u svakoj sferi i na svakom kontinentu na način na koji nijedna druga velika sila ne može. Ona ostaje, kako reče nemački pisac Jozef Jofe, „osnovna supersila“. Ali, danas živimo u svetu u kome je zajedničko delovanje ne samo poželjno, nego je suštinski bitno.

Svi zajedno

Međunarodna saradnja je prevrtljiva rabota. Čak i kada postoji volja, često nema jasnog načina. Misija u Avganistanu model je uspešne multilateralne operacije – barem u teoriji. Invazija je započeta uz podršku Ujedinjenih nacija i globalne zajednice. U vojna dejstva, koja traju već više od sedam godina, uključene su trupe iz Britanije, Kanade, Poljske – čak i iz Francuske. Svetska banka, Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i vlade pojedinačnih zemalja dale su milijarde za obnovu infrastrukture Avganistana. Međutim, vojni angažman je i dalje na korak od neuspeha. Vlada Hamida Karzaija kontroliše manje od trećine zemlje. Izvan Kabula, vrhovna vlast je u rukama gospodara rata. Talibani, iako oslabljeni, zabrinjavajuće su istrajni. Opijum je postao glavni izvozni proizvod zemlje. I većina zemalja – od susednih, poput Pakistana, do evropskih partnera, kao što je Nemačka – pre žudi da se izvuče od preuzetih obaveza nego da ih izgura do kraja. Uski nacionalistički interesi prečesto su bacali u zasenak internacionalizam.

Avganistanska lekcija uči da multilateralizam nije lak niti je uvek delotvoran. Poduhvatu u Avganistanu nije posvećena dovoljna pažnja – Bušova administracija je bila previše zauzeta propagiranjem, a potom i vođenjem rata u Iraku – ali još

nije kasno za spas. Osim toga, problemi današnjice zahtevaju multilateralno rešenje čak i kada ga je izuzetno teško postići. Razmotrimo li maltene svaki ozbiljan problem s kojim se danas suočavamo, uvidećemo da najverovatnije ne pogađa samo jednu zemlju. Terorizam, „zarazna“ finansijska kriza, zarazne bolesti, energetske problemi, bezbednost – svi ti izazovi zahtevaju koordinirane odgovore i, u nekim slučajevima, institucije koje mogu da ih sprovedu.

Uzmimo jednostavan primer kao što je zarazna bolest. Ako danas izbije epidemija, gotovo izvesno će se daleko proširiti. To znači da nam je svima u interesu da što pre utvrdimo prirodu patogena, izolujemo bolesne i radimo na pronalaženju leka. U idealnom slučaju, intervenisala bi Svetska zdravstvena organizacija, naložila bi da joj se pošalju uzorci virusa, postavila bi konačnu dijagnozu i definisala protokole kojih bi se trebalo pridržavati. Nažalost, nedostaje joj i novca i ljudstva, a nema ni dovoljno autoriteta kako bi postavljala pravila koja svi moraju da slede. Epidemija ptičjeg gripa nedeljama se širila unutar kineskih granica, pre nego što je svet saznao za nju. Indonezija je u jednom trenutku odbila da preda uzorke virusa gripa, zabrinuta da bi se mogli upotrebiti za proizvodnju skupih vakcina koje ta zemlja ne bi sebi mogla priuštiti.

S takvim svetom suočava se predsednik Barak Obama: haotičnim i punim spornih pitanja, s malo odgovora do kojih se lako dolazi. Ali, s obzirom na sve probleme, to je još uvek izvanredno miran svet. Rat između velikih sila je nezamisliv. Po nekim merilima, kao što su civilne žrtve, mi živimo u najmirnijim vremenima u istoriji. Al Kaida, prva značajna pretnja u 21. veku, gubi podršku i prelazi u defanzivu, odbojna muslimanima širom sveta zbog svoje glorifikacije nasilja i spremnosti da ubija civile, bili oni i muslimani. Izbor Baraka Obame,

svetskog putnika i multietničkog Amerikanca od oca muslimana i srednjeg imena Husein, bio je veliko iznenađenje za tu terorističku grupu. Nedavno smo bili svedoci bednih, ličnih napada vođa Al Kaide na novog predsednika, zabeleženih na video snimku – nazvali su ga „kućni crnac“. Njihova zabrinutost je razumljiva: izbor Obame simbolizuje nadu za svet i pretnju Al Kaidinoj ideologiji mržnje.

Naravno, odvajkada postoji bojazan da je mir u prelaznim vremenima neodrživ. Još otkad je Tukidid primetio da je premeštanje centra moći iz Sparte u Atinu bio osnovni uzrok Peloponeskog rata, učeni ljudi na takve trenutke gledaju sa zebljom. Ali, ovog puta, uspon drugih sila ne mora da izazove destabilizaciju ukoliko se izvede valjano. Amerika ne tone brzo, niti će je zameniti jedna jedina zemlja. Svi su, u suštini, zajedno u ovoj krizi. Druge zemlje mogu da odigraju značajne uloge stabilizatora. I to ne samo u ekonomiji. Tokom rusko-gruzijskog sukoba, u Moskvu je otišao francuski predsednik Nikola Sarkozy, ne Buš. Kada su Izrael i Sirija 2008. godine započeli pregovore, Turska je odigrala ulogu mirovnog posrednika umesto Vašingtona. A kada su libanske frakcije obnovile oružane sukobe, jedina osoba koja je bila u stanju da ih dovede za pregovarački sto bio je katarski šejk. Sjedinjene Države nisu imale ulogu ni u jednom pomenutom slučaju. Deset godina ranije, to je bilo nezamislivo. Danas je to uobičajeno. Iako je u svetu s više samopouzdanih zemalja u usponu ujedno i više suparnika i demagoga, u njemu ima i više pregovarača i regionalnih lidera angažovanih na održavanju mira. Budemo li svi u stanju da organizujemo i podstičemo takva kretanja, svet će postati bolje mesto.

Većina svetskih sila deli interese i ideale sa Sjedinjenim Državama. S tim zajedničkim inicijativama trebalo bi da i nadalje

usmeravaju svet ka većoj stabilnosti i napretku. Još uvek nije nevažna opasnost od toga da bi Vašington mogao povući slabe poteze, stvarajući tako kaos i nestabilnost ili, pak, odigrati isuviše dobro i tako razljutiti druge zemlje i odbiti ih od sebe. Upravljanje političkom i vojnom silom Sjedinjenih Država i dalje je osnovni zadatak koji se mora ispuniti da bi se postigla globalna stabilnost. Sjedinjene Države moraju odrediti pravila, obezbediti institucije i usluge za rešavanje velikih svetskih problema, ali tako da i druge zemlje – pre svega sile u usponu – imaju udela u tom sistemu.

Poslednjih decenija, Sjedinjene Države nisu bile takav lider. Ali to nisu bile ni vlade u Parizu, Londonu, Moskvi, Pekingu ili Nju Delhiju. Evropa nije pokazala volju da prenese moć na MMF i na druge forume, a mnoge zemlje s tržištima u usponu čuvaju svoj suverenitet ljubomorno kao Sjedinjene Države, često i grčevitije od njih. Ma čija to krivica bila, ukoliko ne pronađemo način da produbimo i unapredimo pravila i institucije globalne saradnje – u vezi sa ekonomskim i energetske pitanjima, klimatskim promenama, bolestima, narkoticima, migracijom i mnoštvom drugih problema – svet će se suočiti s novim krizama, a reakcije vlada biće ishitrene i ad hoc – nedovoljne i zakasnele. Iz sadašnje krize ne možemo izaći jači ukoliko vodeće sile ne budu radile zajedno preduzimajući opsežne i dugoročne akcije.

Ako se okupimo i pokušamo da rešimo zajedničke probleme čovečanstva, kakve li bi se samo nove mogućnosti otvorile svima! Zamislite kako bi bilo kad bismo uspostavili nova pravila koja bi omogućila ovom izuzetnom procesu globalizacije i rasta da napreduje i proširi se na sve oblasti društva, podižući životni i zdravstveni standard za najsiromašnije, pružajući mogućnost sve većem broju ljudi da razvije svoje potencijale.

Ako radimo zajedno i izborimo se sa ovom krizom, pred nama su neograničene mogućnosti. Svetska ekonomija obećava pristojan život za sve ljude. Komunikacioni sistemi omogućavaju da se međusobno upoznamo i da učimo jedni od drugih na način koji nam je ranije bio nedostupan. Politička saradnja može da obuzda napetosti rivalstva između velikih svetskih sila. Svakoga dana, u svakom delu svetu, ljudi čine zadivljujuće stvari. Vreme je da njihove vlade objedine ljudsku genialnost sa sopstvenim inovacijama i da uspostave nove vidove saradnje. Veliki izazov za Baraka Obamu i sadašnju generaciju lidera leži u stvaranju novog sistema međunarodnih veza, koji bi doveo do istinske i efikasne globalne saradnje u rešavanju najvećih zajedničkih pitanja i problema koji nas muče. To je golem projekat 21. veka: nova arhitektura koja svetu obezbeđuje mir, razvoj i slobodu.

Uspon ostalih

Ovo nije knjiga o opadanju moći Amerike, nego o usponu svih ostalih. Knjiga je to o velikom preobražaju što se odigrava širom sveta, o transformaciji koju još uvek slabo razumemo iako je često razmatramo. Promene, čak i one ogromnih razmera, odvijaju se postepeno. Mada govorimo o novom dobu, čini nam se da svet ostaje onakav kakvim ga znamo. Istina je da je potpuno drugačiji.

U poslednjih pet stotina godina desile su se tri korenite promene u raspodeli moći. Te fundamentalne smene dominantnih sila preoblikovale su međunarodni život – politiku, ekonomiju i kulturu. Prva promena bila je uspon Zapadnog sveta. Započela je u 15. veku, dramatično se ubrzavši krajem 18. veka. Iznedrila je moderan svet kakav znamo: nauku i tehnologiju, trgovinu i kapitalizam, poljoprivredne i industrijske revolucije. Takođe, dovela je do produžene političke dominacije zapadnoevropskih nacija.

Druga promena, uspon Sjedinjenih Država, odigrala se krajem 19. veka. Neposredno po industrijalizaciji, Sjedinjene

Države su postale najmoćnija nacija još od Rimskog carstva, i jedina koja je bila snažnija od svake realno moguće kombinacije drugih nacija. Tokom većeg dela prošlog veka, Sjedinjene Države su dominirale globalnom ekonomijom, politikom, naukom, kulturom i idejama. Poslednjih dvadeset godina, u toj dominaciji nisu imale konkurenciju, što je pojava bez presedana u modernoj istoriji.

Živimo u vremenu treće velike promene u raspodeli moći u modernom dobu. Mogli bismo je nazvati „uspon ostalih“. Stope ekonomskog rasta koje dostižu zemlje širom sveta u protekle dve decenije, nekada su bile nezamislive. I pored naglih skokova i padova, opšti trend nedvosmisleno je rastući. Ovakav rast je najuočljiviji u Aziji, ali više nije ograničen samo na taj deo sveta. Zato ovu promenu ne bismo precizno opisali rečima „uspon Azije“. Godine 2006. i 2007, stopa rasta 124 zemlje iznosila je četiri ili više posto. Među njima je više od 30 afričkih zemalja, što čini dve trećine kontinenta. Antoon van Atmel, savetnik za investicije koji je skovao izraz „tržišta u usponu“, objavio je koje kompanije će se najverovatnije naći u 25 vodećih multinacionalnih korporacija. Njegov izbor obuhvata po četiri kompanije iz Brazila, Meksika, Južne Koreje i s Tajvana, tri iz Indije, dve iz Kine i po jednu iz Argentine, Čilea, Malezije i Južne Afrike.

Osvrnite se oko sebe. Trenutno najveća zgrada na svetu nalazi se u Tajpeju, a uskoro će je nadvisiti jedna koja se gradi u Dubaju. Najbogatiji čovek na svetu je Meksikanac, a najveće javno deoničarsko društvo nalazi se u Kini. Najveći avion na svetu proizvodi se u Rusiji i Ukrajini, u Indiji se gradi vodeća rafinerija, a prve po veličini fabrike su kineske. Po mnogim kriterijumima, London preuzima ulogu vodećeg svetskog finansijskog centra, dok su Ujedinjeni Arapski Emirati sedište najbogatijeg

investicionog fonda. Nekad iskonske američke ikone prisvojili su stranci. Najveći ringišpil na svetu nalazi se u Singapuru. Vodeći kazino nije u Las Vegasu, već u Makau koji je nadmašio Las Vegas i u godišnjem prihodu od kockanja. Najveća filmska industrija po broju snimljenih filmova i prodatih karata jeste Bolivud, a ne Holivud. Čak je i šoping, osnovna rekreacija Amerikanaca, sada globalni fenomen. Od deset divovskih tržišnih centara na svetu, samo jedan se nalazi u Sjedinjenim Državama; najveći je u Pekingu. Ovakve liste su proizvoljne, ali upada u oči da je pre samo deset godina Amerika bila na vrhu mnogih ovih kategorija, ako ne i većine.

Može biti čudno što se bavimo rastućim prosperitetom kada stotine miliona ljudi još uvek živi u očajnom siromaštvu. Međutim, procenat svetske populacije koja živi od jednog dolara dnevno, ili još manje sume, opao je od 40 posto iz 1981. godine, na 18 posto 2004, a procenjuje se da će do 2015. pasti na 12 posto. Samo ekonomski rast Kine je izvukao preko 400 miliona ljudi iz siromaštva. U više od 80 posto zemalja, siromaštvo je u opadanju. Pedeset zemalja u kojima živi najsiromašniji deo čovečanstva najugroženija su područja kojima su potrebne hitne intervencije. Produktivne i rastuće ekonomije u preostale sto četrdeset dve zemlje u koje spadaju Kina, Indija, Brazil, Rusija, Indonezija, Turska, Kenija i Južna Afrika, lagano apsorbuju siromašne. Nikada ranije nije bilo ovakvog, istinski globalnog napretka. Na ovaj način obrazuje se međunarodni sistem u kome zemlje sa svih strana sveta više nisu objekti ili posmatrači, već ravnopravni učesnici. Ovo je rađanje pravog globalnog poretka.

Srodan aspekt ove nove ere je difuzija moći od država ka drugim činiocima. Mnogi od tih „ostalih“ koji se uspinju nisu države. Moć prelazi u ruke grupa i pojedinaca. Podrivaju se

hijerarhija, centralizacija i kontrola. Svoje nekadašnje funkcije vlade danas dele s međunarodnim telima poput Svetske trgovinske organizacije i Evropske unije. Nema zemlje u kojoj nevladine grupe svakodnevno ne preispituju sva aktuelna pitanja. Korporacije i kapital prelaze s jednog mesta na drugo u potrazi za najboljom lokacijom za poslovanje, nagrađujući jedne vlade, a kažnjavajući druge. Terorističke mreže, kao što su Al Kaida, narko-karteli, pobunjenici i vojne grupacije svih vrsta, nalaze prostor za delovanje u skrivenim uglovima i pukotinama međunarodnog sistema. Moć se pomera i udaljava od država-nacija. U takvoj atmosferi, tradicionalni načini primene nacionalne moći, kako ekonomske tako i vojne, sve su manje efikasni.

Međunarodni sistem koji se uspostavlja verovatno će se prilično razlikovati od prethodnog. Pre jednog veka, postojao je multipolarni poredak na čijem je čelu bila grupa evropskih vlada. Tu su se neprestano smenjivali savezi, rivalstva, pogrešne procene i ratovi. Usledio je bipolarni period Hladnog rata, stabilniji u mnogim aspektima, ali obeležen ponekad i preteranim reakcijama supersila na svaki potez rivala. Počev od 1991. godine, živimo pod američkom dominacijom, u jedinstvenom, unipolarnom svetu u kome se otvorena globalna ekonomija drastično širi i ubrzava. Ta ekspanzija sada je glavna snaga koja će pokrenuti narednu promenu u prirodi međunarodnog poretka.

Na političko-vojnom planu i dalje smo svet kojim dominira jedna supersila. Ali u svakoj drugoj dimenziji – industrijskoj, finansijskoj, obrazovnoj, društvenoj, kulturnoj – moć se raspodeljuje sve dalje od američke dominacije. To ne znači da svet postaje antiamerički. Međutim, ulazimo u *postamerički svet*: on se definiše i njime se upravlja s raznih mesta, a u tome učestvuju mnogi narodi.

Kakve mogućnosti i izazove donose ove promene? Na šta slute za Sjedinjene Države i njenu dominantnu poziciju? Kako će to novo doba biti iz perspektive rata i mira, ekonomije i poslovanja, ideja i kulture?

Ukratko, šta to znači živeti u postameričkom svetu?

Indeks

11. septembar 2001, teroristički napadi,
6, 10–11, 14, 15, 16, 199, 220–221,
237, 244, 245, 249, 250
- Abu Sajaf, 11
- Ačeson, Din, 229
- afirmativna aktivnost, 95
- AFRICOM, 242–243
- Afrika
američki uticaj u, 242–243, 245–246
ekonomije u, 20n, 38, 55, 114, 115,
216
geografija, 64
hrišćanska populacija u, 84
kineski uticaj u, 114–117, 244
kolonizacija, 52, 66, 67, 114
korupcija, 115–117
nacionalni dugovi, 115
nestabilnost, 12–13, 18, 26–27, 38,
52, 56
oslobađanje od dugova, 245
poljoprivreda u, 57
prirodni resursi, 114–117
robovi iz, 65
Severna, 12–13, 18, 66
subsaharska, 66
videti i pojedinačne zemlje
- Agarval, Anil, 137
- Ahmadinedžad, Mahmud, 15
- Ajkenberi, Džon, 229
- Ajzenhauer, Dvajt D., 180, 228
- Akademija nauka, 192
- Akbar, 62
- akcije, 27, 96, 203
- Akt o pravima građana (1964), 255
- Akvaviva, Klaudio, 110
- Al džabr val mukabala*, 54
- Al Džezira, 82, 274
- Al Horezmi, 54
- Al Kaída, 4, 10–17, 154, 221n, 243,
249–250, 251
- algebra, 54
- algoritam, 54
- Alžir, 12–13

- Ambroz, Stiven, 34
- Američka obaveštajna agencija, 243–244
- Američki institut za preduzetništvo, 194
- američki rat za nezavisnost, 175
- američko Ministarstvo finansija, 11
- američko Ministarstvo odbrane, 235–236
- Amsterdam, 54
- Anan, Kofi, 245–248
- angažovanje radne snage u inostranstvu, 25, 40, 130, 184
- anglo-kineski ratovi, 68–69
- Angola, 256
- ankete istraživačkog centra Pew, 46–47, 107, 148, 207
- antiamerikanizam, 13, 32, 36–37, 39–40, 47–48, 148, 215, 219, 224–228, 246–247, 255
- Apple, Inc., 184
- arapska kultura, 54, 62, 63, 65, 67, 84
- arapsko-izraelski sukob, 6–7, 82, 220
- arbitraža, 24–25
- Argentina, 2, 24, 101
- arhitektura, 81, 84, 89, 91, 134
- Arnold, Tomas, 168
- Arojo, Glorija, 118
- Asocijacija naroda Jugoistočne Azije (ASEAN), 117, 118
- Ataturk, Kemal, 70
- Atmel, Antoon van, 2
- Australija, 65, 118, 125, 176, 225, 240
- Austrija, 201
- automobilska industrija, 31, 96–97, 131, 173, 186, 206–207, 217–218
- Avganistan, 13, 14, 87, 153, 166–167, 180, 215, 221, 233, 250, 251, 256
- avramske religije, 108, 152, 153
- Azija
- američki uticaj u, 76, 215–216, 219, 232–233, 239, 240, 245–246
 - demografija, 195–97
 - ekonomije, 42, 62, 133–134, 202
 - finansijska tržišta u, 202–203
 - geografija, 63–64
 - globalni uticaj, 219, 231
 - indijski uticaj u, 133–134, 138, 154–155, 163
 - Istočna, 22, 27, 30, 40, 42, 51n, 52, 107, 118, 195, 215–216, 219
 - Južna, 19, 20n, 42, 47–48
 - kineski uticaj u, 117–121, 125, 154–155, 158–159, 232, 240
 - kolonizacija, 66, 67–68, 138
 - obrazovanje u, 189–193
 - poljoprivredu, 57
 - proizvodni sektor, 183–184
 - tehnološki sektor, 181–189
 - zapadni uticaj u, 76, 79, 85
 - videti i pojedinačne zemlje*
- Bak, Perl, 86
- Balkan, 19, 26, 103–5, 219, 220, 221
- Bangalor, 40
- Bangladeš, 47, 140
- Barma, Naznen, 36
- Barnet, Koreli, 235
- BBC, 82, 105
- Bejker, Džejsms A., III, 36, 218
- Bejkon, Fransis, 72
- Belgija, 38
- Berlin, 89
- Berlinski zid, 22
- Berns, Ken, 34
- Beveridžov plan, 178
- Biblija, 153
- bicikli, 173
- Bijalik, Karl, 186
- bin Laden, Osama, 12, 13, 71, 243
- biološka oružja, 16
- biotehnologija, 182, 197, 200, 202
- bipolarni poredak, 4
- Bizmark, Oto fon, 179, 231, 239
- „blaga sila“, 106, 168, 232–233
- Blekvil, Robert, 158–159
- Bler, Toni, 247
- Bliski istok
- američki uticaj u, 7–8, 29, 42, 247
 - arapska populacija u, 65, 67

- ekonomije, 61, 62–63
kolonijalizam u, 144, 176
politička situacija, 6–8, 104, 181, 219,
220, 222n, 235, 255
videti i pojedinačne zemlje
- Blumberg, Majkl, 202
- Bog, 107–110, 151
- bogatstvo, 52–54, 57n, 62, 63, 79–80,
133–134, 196–197, 199
- bolest, 57, 131
- Bolivud, 76–77, 80, 129, 135–137
- bombaški napadi na Baliju (2002), 11, 16
- Bono, 245
- Bosna, 245
- Božić, 74
- bramani, 61
- Brazil, 2, 3, 18, 22, 24, 26, 37, 44, 48, 66,
81, 84, 230, 232, 235
- Breton Vuds, konferencija (1944), 227
- Britanska Gvajana, 175n
- Britanska istočnoindijska kompanija,
47–48, 67, 68–69
- Britansko carstvo, 33, 35, 45, 47–48, 52,
66, 67–69, 70, 75, 80, 83–84, 133, 136,
138, 141, 143, 144–47, 146, 152, 155,
161, 165–180, 211–212, 234–235,
238, 240
- „brodovi s blagom“, 49–51
- Brukings, Robert, 211
- Brukingsov institut, 211
- bruto domaći proizvod (BDP), 17, 20,
44–45, 46, 53, 90–91, 96, 97, 104–105,
127, 130, 133, 134, 139, 104–105, 127,
130, 133, 134, 139, 188–189, 196, 198,
199, 200n, 198, 199
- budizam, 109, 152–154
- budžetski defцити, 200, 215–216, 218
- Bugarska, 163
- Burma, 24, 66, 107, 204, 237, 245
- Burski rat, 169–72, 235
- Burstin, Danijel, 55
- Buruma, Jan, 168
- Buš, Džordž H. V., 35, 218, 246
- Buš, Džordž V., 37, 39–40, 46–47, 123,
157, 220–224, 233, 234, 236, 242–243,
245–247, 248, 250, 251
- Butan, 147
- Bžežinski, Zbignjev, 33
- car, ruski, 60, 69–70, 172
- carinske stope, 38, 178
- Carska Kina, 50–61, 63–64, 65, 70, 72,
107–110
- Carska Nemačka, 167n, 173, 176, 231,
234, 238–239
- Carski Japan, 34, 35–36, 70, 119–120,
176–177
- cement, 90
- cena prehrambenih proizvoda, 19, 28,
30, 54, 57
- cene proizvoda, 28
- cene pšenice, 19, 54
- Centar za evropsku reformu, 188–189
- Centar za međunarodni razvoj i
rešavanje konflikata, 8–9
- Centralna Amerika, 256
- Centralna Azija, 41
- Centralna obaveštajna agencija (CIA),
148
- centralne banke, 40, 112
- centralno planiranje, 92–103, 131–132,
134
- CNN, 81
- Congas, Pol, 219
- Congressional Record*, 185
- cunami, katastrofa (2004), 137
- časovnici, 56, 58, 11 In
- Čauduri, Nirad, 152
- Čavez, Hugo, 6, 18
- Čečenija, 12
- Čehoslovačka, 166, 225
- Čejni, Dik, 46, 220–221, 247–248
- čelik, 90
- Čemberlen, Džozef, 175n
- Čen Šuibian, 121

- Čerčil, Vinston S., 150, 161, 177,
227–228
- Čikago, 89
- „čikaški momci“, 23
- Čile, 2, 18, 22–23, 225
- Čomski, Noam, 71
- Čungčing, 89
- Čian Long, kineski car, 56
- Čing, dinastija, 50–51, 67–68
- Dalaj Lama, 123
- Dalamber, Žan le Ron, 108
- Dan Svetog Valentina, 74
- Danska, 181
- Darfurska kriza, 29, 39, 116, 246
- Das, Gurčaran, 133
- deficit tekućeg računa, 197, 198
- deflacija, 27
- Del, Majkl, 129
- Demingove nagrade, 135
- demokratija, 38, 43, 45, 47, 77, 94, 95, 96,
98–103, 106, 119, 120, 123, 127–128,
132, 134, 136, 138–46, 148, 151, 154,
155, 158, 160–164, 208–212, 216, 236,
246–256
- Demokratska partija, 47, 211, 229,
252–253, 254
- Deng Sjaoping, 88, 103, 104, 114, 119
- deonice, 27, 183
- depresija, Velika, 24
- Dešmul, Vilasrao, 132
- devize, 26, 91, 203, 215–216
- devizne rezerve, 239–240
- devizni kurs, 20, 23, 24, 26, 40, 91, 181,
203, 215–216, 239–240
- Didro, Deni, 108
- Dijamantski jubilej (1897), 165–166,
167, 169, 172
- diktatura, 63, 98–103, 247
- Diplomatija* (Kisindžer), 219
- Dobra zemlja* (Bak), 86
- dobra, 27, 200
- Dobs, Lu, 254
- dolar, vrednost, 23, 24, 40, 181, 215,
239–240
- Dominikanska Republika, 139
- Drugi svetski rat, 19, 34–36, 38, 40, 41,
87, 119–120, 176–178, 227–228, 230,
255
- državni socijalizam, 126
- Dubai, 2, 8, 15, 29
- dug, nacionalni, 26, 122, 198–200,
215–216, 244
- Džakarta, 16
- Džejms, Lorens, 170
- Džema Islamiya, 11
- džihad, 11–15
- Džordž III, kralj Engleske, 56
- Đijang Cemin, 119–21
- Đulijani, Rudi, 249–250
- Eberstat, Nikolas, 194, 195n
- efikasnost, 24–25, 30, 134, 193–194,
254
- Egipat, 8, 11, 12, 22, 71
- Ejmeri, Leo, 174
- ekološki problemi, 30–31, 37, 71, 97
- ekonomija znanja, 200, 207–208
- El Baradej, Mohamed, 156–157
- električna energija, 31
- energetski resursi, 27–31, 35, 113, 116,
157, 208, 209
- Engels, Fridrih, 71
- engleski jezik, 67, 71, 78–79, 85, 133,
148, 150, 155, 168, 205
- Enron, korporacija 202
- EP-3, incident sa avionom (2001), 120
- Erikson, Džon, 34
- Esej o načelu populacije* (Maltus), 56
- Essai sur les mœurs* (Volter), 109
- Etiopija, 115, 176
- „Eurabija“, 14
- evro, 239–240

- Evropa
- američki odnosi sa, 218–219, 224–228, 245–246
 - ekonomije u, 30, 193–194, 202, 203, 208, 219
 - geografija, 63, 64
 - globalni uticaj, 42, 44, 208, 219, 226–227
 - imigracija u, 14, 205, 252
 - industrijalizacija, 73, 90, 234
 - Istočna, 203, 233–234
 - kolonijalizam, 33, 35, 45, 47–48, 52, 65–69, 114, 138, 144, 176
 - kulturni uticaj, 1–5, 14, 36, 38–39, 49–85, 111–112
 - muslimanske zajednice u, 14, 252
 - obrazovanje u, 182–84, 188–189, 191
 - parlamentarni sistem u, 210
 - Peršingovi projektili u, 224–225
 - poljoprivreda u, 57
 - populacija, 53, 67
 - posleratna, 19, 34–36, 40, 41
 - posleratno razdoblje u, 67
 - privatizacija u, 203
 - produktivnost, 181, 193
 - ravnoteža moći u, 4, 231, 238–239
 - rimska vladavina u, 64–65
 - spoljna trgovina, 65–66, 193
 - stopa fertiliteta, 194, 196
 - stopa nezaposlenosti, 193
 - strana ulaganja, 67–67, 193
 - tehnološki sektor, 55–57, 108, 181–183, 188–189
 - verski stavovi u, 107–109
 - vojne snage, 13, 154, 219, 221, 154, 219, 221, 224–225, 240
 - zdravstvena zaštita u, 193–194
 - videti i* pojedinačne zemlje
- Evropska unija, 4, 43, 79, 91, 97, 116, 121, 123, 205, 214
- „Evrozona“, 194, 202
- Falun Gong, 99
- fašizam, 34, 176, 229, 249
- fatve, 14
- Felous, Džejms, 183
- feng šui, 111
- Ferguson, Nil, 67, 171
- feudalizam, 84, 174
- Figaro*, 169
- Fihihuov izveštaj* (Fridrih II), 108–109
- Filipini, 11, 25, 118
- filmska industrija, 76–77, 80, 129, 135–137
- Filozofski rečnik* (Volter), 108
- finansijska tržišta, 7, 15–16, 27, 59–60, 96, 198, 200–208
- Finska, 181
- Flin, Stiven, 253
- Ford Motor, korporacija 90
- Foreign Affairs*, 100, 211
- Fortune*, 185
- Foster, Norman, 134
- Francuska revolucija, 102, 108
- Francuska
- američki odnosi sa, 225, 226
 - demokratija u, 102–103
 - ekonomija, 23, 40, 102–103, 134, 172, 173
 - globalni uticaj, 103, 214
 - kolonije, 66, 67–67
 - kultura, 77, 81
 - muslimanska populacija u, 251
 - nuklearno naoružanje, 156
 - radna snaga, 207
 - spoljna politika, 110, 115
 - tehnološki sektor, 182–183
 - uticaj, 103, 214
- Fridman, Tomas, 25, 39
- Fridrih II, kralj Prusije, 109–110
- Fuhs, Tomas, 109
- Fukuzava, Jukiči, 70, 72
- „Future of European Universities, The“, 189
- G7, zemlje članice grupe, 26
- Galileo Galilej, 55

- Gama, Vasco de, 49
- Gandi, Indira, 147, 149, 150–151, 162, 247
- Gandi, Mohandas K., 75, 129, 145, 155
- Gandi, Radživ, 139
- Gejts, Bil, 95, 137, 185
- General Electric, 86, 90, 232
- General Motors, 90, 131, 207, 217–218
- geografija, 63–64
- Gibraltar, 175
- Gibraltarski moreuz, 213–217
- Gilpin, Robert, 113
- globalizacija, 6–48
- budući trendovi, 1–5, 80–85, 180–184, 185, 213–256
 - demografija, 193–197
 - ekološke posledice, 30–31, 37, 71, 97
 - ekonomski uslovi, 6–48, 79–80, 83, 178–180, 198, 215–217, 228
 - energetski resursi i, 27–31
 - identitet i, 38–39
 - jezik, 78–79
 - kutlurni uticaj, 1–5, 14, 36, 38–39, 49–85, 111–112
 - masovni mediji u, 9, 14–15, 24–25, 81, 82, 190
 - međunarodne organizacije i, 4, 22, 38
 - modernizacija i, 14–15, 32–33, 36, 72–76, 80–81
 - multinacionalni fokus, 1–5
 - nacionalizam i, 31–40
 - nađmetanje u, 193–95, 206–208, 217–224
 - politički uticaj, 18, 21, 26–27, 31–40, 42–44, 79–80, 85, 112–113, 122–126, 214–224
 - poljoprivreda i, 19, 28, 30, 52–54, 57, 58–59, 86, 92–93, 98, 121, 133, 142
 - regionalne sile u, 230–38
 - SAD kao supersila u, 4–5, 40–48, 103, 106, 124–126, 164, 204–256
 - slobodna tržišta u, 21–26, 45, 47–48, 198, 200, 216, 232
 - stopa siromaštva u, 3, 20, 21
 - širenje nuklearnog naoružanja u, 156–61
 - širenje, 18–21, 26–31
 - tehnologija u, 24–25, 27, 181–183, 200, 205–206
 - terorizam i, 10–18, 26, 31, 47, 237
 - tržišta kapitala u, 19–20, 23, 27, 181, 200–208
 - tržišta rada u, 25, 187
 - u postameričkom svetu. *Videti* postamerički svet
 - vojna destabilizacija i, 6–10, 122–125
- globalno zagrevanje, 30–31, 37, 71
- Goldman Sachs, 26, 37, 130, 195
- Goldsmit, Oliver, 79
- Građanski rat, SAD, 254
- građevinska industrija, 27, 28, 90
- Grčka, 54, 102, 114
- Grinspen, Alan, 22
- Grouv, Endi, 39
- Gruzija, 233
- Gudžarat, zemljotres (2001), 137
- Gur, Ted Robert, 8
- Gvantanamo, 251
- gvožđe, 116, 172
- Habsburško carstvo, 103
- Haiti, 24, 245
- Hamas, 6, 250
- Hamfri, Hjubert, 255
- Hantington, Semjuel P., 42, 73
- Har Huj Peng, 192
- harmonično društvo, 97
- Has, Ričard, 241
- Head & Shoulders, šampon, 91
- helijum, 28
- hemijaska industrija, 173
- Henri, princ od Prusije, 167n
- Heritage, fondacija, 211
- Hezbollah, 6, 7, 242, 250
- Hinduizam* (Monijer-Vilijams), 151
- hinduizam, 61, 62, 83–84, 128, 150–156, 128, 150

- hiperinflacija, 23–24
 „hipersila“, 220
 hipoteke, 27, 71, 134, 198, 206
 Hira, Ron, 186
 Hitler, Adolf, 34, 89
 Hitrou, aerodrom, 134
 HIV, 131, 144
 Hladni rat, 4, 8–9, 19, 35–36, 123, 125,
 126, 145–148, 177, 180, 218–219,
 221, 225, 227–228, 229, 244, 247, 250,
 255–256
 Hodžis, Vilijam, 57
 Holandija, 54, 59–60, 66, 67–67,
 169–170, 190
 Holandska istočnoindijska kompanija,
 67
 Holbruk, Ričard, 220
 Holivud, 76–77, 81
 Holman, Majkl, 182–183
 Hong Kong, 68, 135, 166, 190, 195, 203
Hrabrost je važna (Mekejn), 250
 hrišćanski konfucijanisti, 112
 hrišćanstvo, 63, 67, 73, 74, 83–84, 107,
 109, 110, 112, 153, 154, 234
 Hu Đintao, 97, 104, 105, 115–116, 119
 Hua Čong, škola, 192
 Huang, Filip, 58–59
 Huang, Jašeng, 135
 Husein, Sadam, 170–171, 221n, 246
- IBM, 90
 Ignejšus, Dejvid, 243
 Imelt, Džefri, 185, 232
 imena proizvoda, 184
 imigracija, 14, 48, 73, 148–51, 193–197,
 205, 209, 244, 248, 251, 254
 imperijalizam, 39, 232, 234–235
 indeks humanog razvoja Ujedinjenih
 nacija, 139
 indeks konkurentnosti Svetskog
 ekonomskog foruma, 193–194
 Indija, 127–164
 američki odnosi sa, 126, 142,
 148–150, 154, 156–159, 163,
 223–224, 235, 236, 239, 241,
 243–244, 246, 254
 automobili u, 96, 97, 131
 bankarska industrija u, 134–135, 139
 britanska vladavina u, 33, 35, 47–48,
 67, 70, 75, 80, 83–84, 133, 136,
 138, 141, 143, 144–145, 146, 152,
 155, 161
 bruto domaći proizvod (BDP), 53,
 130, 133, 134, 139, 223
 demografija, 130
 drevna civilizacija, 51, 52, 54–55,
 57–58, 60, 65, 68–69
 ekonomija, 2, 21–22, 27, 38, 52, 61,
 73, 94, 99–101, 103, 127–144, 147,
 148, 150–151, 157, 160, 163, 223
 ekonomske reforme u, 94, 141–144,
 150–151, 160
 emigracija iz, 148–149
 energetske potrebe, 28, 31, 157
 filmska industrija u, 76–77, 80, 129,
 135–137
 globalni uticaj, 43, 128–130,
 144–159, 163–164, 230, 231, 241
 hinduizam i, 61, 62, 83–84, 128,
 150–156, 161, 162
 HIV, stopa inficiranja u, 131, 144
 industrijalizacija, 133
 infrastruktura, 131–135, 141
 inženjeri školovani u, 185–189
 Izborna komisija, 139
 jezici u, 79, 133, 149, 150, 160–161,
 162
 kao azijska zemlja, 133–134, 138,
 154–155, 163
 kao članica UN-a, 38, 146n
 kao demokratija, 38, 94, 95, 99, 103,
 127–128, 132, 134, 136, 138–144,
 148, 151, 154, 155, 158, 160–164
 kao tržište u sponu, 26, 37, 41, 43,
 232
 kao zemlja u razvoju, 133–135,
 139–144, 150–151, 157, 159,
 163–164

- kapitalizam u, 61, 99–101, 134–135, 139, 148
- Kina u poređenju sa, 51, 94, 96, 97, 99, 128, 129–132, 134, 139, 141, 149, 150, 151, 157–159, 163, 231
- kineski odnosi sa, 118, 125, 146–147, 150, 154–155, 231
- Komunistička partija, 140
- konzumerizam u, 133–134
- korupcija u, 139, 144–145
- kredit, 134–135
- kultura, 51, 52, 54–55, 57–58, 60, 65, 68–69, 74–77, 79, 80, 81, 85, 150–156
- ljuska prava u, 74–75, 83, 139–140, 143, 155
- masovni mediji u, 136, 137, 155
- milijardi u, 131, 137
- modernizacija, 61, 127–130, 133
- multinacionalne korporacije u, 47–48
- muslimanska manjina u, 12, 140–141, 161–164
- nacionalizam u, 38, 127, 140–141, 161–164
- nezavisnost, 136, 141, 144
- nivoi plata u, 188
- nivoi prihoda u, 130, 188
- nuklearno naoružanje, 149, 156–159, 223, 233
- obrazovanje, 68–69, 95, 137, 140, 142, 143, 185–189, 191
- odnosi Pakistana sa, 127–128, 147, 154, 158
- pisac ove knjige rođen u, 186, 191, 243–244, 254, 255–256
- pismenost ženske populacije u, 139–140
- političke partije u, 136, 138–144, 160, 161, 162
- politika nesvrstanosti, 145–148, 159
- poljoprivreda u, 133, 142
- populacija, 21, 53, 130, 160–164
- potrebe za naftom, 28
- pravni sistem u, 132, 139
- privatni sektor, 130–135, 142–143
- proizvodni sektor, 21, 130–131, 133, 135
- raznolikost, 160–164
- regionalne vlade u, 127–128, 143–144, 160–164
- SAD spram, 137–138
- siromaštvo u, 3, 131, 132, 137–140, 144–145, 151, 159
- sistem kasta u, 61, 161, 162
- skupština, 136
- slobodna tržišta u, 21–22, 26
- socijalizam u, 139, 143, 155, 160
- spoljna politika, 144–159
- srednja klasa u, 142
- stopa rasta u, 127–138, 140, 141–144, 147, 150–151, 160, 163, 223
- strana pomoć od, 137
- strana ulaganja u, 135
- tehnološki sektor u, 25, 40, 130–131, 143, 185–189, 191
- ugalj kao izvor energije u, 31
- urbanizacija, 132, 135–137, 142, 148
- uslužni sektor u, 130, 133
- ustav, 132
- vlada, 127–128, 132, 138–149, 159, 160–164
- vojna sila u, 146, 149, 156–159, 163–164, 223, 233, 249
- zapadni uticaj u, 74–77, 80, 85
- zdravstvena zaštita u, 131, 137, 139, 140, 142
- žene u, 74–75, 139–140, 143
- životni standard u, 53–54
- Indijska kompanija, 67–67
- Indijska narodna partija, 140–141, 142, 160, 161, 162
- Indijski tehnološki institut, 127, 143, 186–187
- Indonezija, 3, 11, 13, 16, 22, 72, 85, 96–97, 98, 117, 152, 250–251

- industrija bankarstva, 40, 67, 92, 93, 95,
 96, 112, 134–135, 139
 industrijalizacija, 2, 3, 18–19, 52, 53, 73,
 90, 92–93, 96, 133, 172, 173–174, 181,
 185, 198, 199, 234
 industrijska revolucija, 90, 234
 inflacija, 23–24, 26, 27, 127, 131–135,
 141, 198
 informaciona tehnologija, 9, 189, 196,
 200, 207–208
 Infosys Technologies, 40, 130, 135, 137
 infrastruktura, 131–132, 134
 inicijalne ponude kapitala, 183, 201–203
 intelektualna svojina, 110–111
International Herald Tribune, 82
 Internet, 24–25, 78, 81, 98, 120, 124,
 206–207
 investicioni fondovi, 3, 29–30, 182–183
 inženjeri, 185–189
 iPod, 129, 184
 Irački rat, 6, 7–8, 39, 42–43, 123,
 166–167, 170–171, 180, 221–222,
 224, 225–226, 233, 241, 245–246
 Irak, 6, 7–8, 9, 11–12, 13, 14, 39, 42–43,
 123, 144, 166–167, 170–171, 180, 211,
 218, 220, 221–222, 249–250
 Iran, 6, 9, 15, 17, 29, 82, 110, 123, 149,
 171, 233, 234, 245, 249–250, 255
 Iranska talačka kriza, 255
 Iransko–irački rat, 2
 islam, 2, 10–15, 61, 62, 75, 107, 110,
 127–130, 133, 140–141, 154, 161, 162,
 195, 215, 235, 244, 248, 250–251, 252
 islamski fundamentalizam, 10–15, 62,
 75, 154, 215, 235, 244, 249, 250–252
 Istočna Azija, 22, 27, 30, 40, 42, 51n, 52,
 107, 118, 195, 215–216, 219
 Istočna Nemačka, 22, 218
 Istočne Indije, 66
 Istočni Timor, 219
 Istočnoazijska kriza (1997), 118, 216,
 219
 Istočnoazijski samit, 118
 Italija, 23, 83, 130, 163–164, 176
 izbori u SAD
 iz 1984, 225
 iz 1992, 218–219
 iz 2008, 249–252
 Izrael, 6–7, 82, 149–150, 181, 220, 233,
 241, 246, 255
 „Izveštaj o strukturi baza“ (2006),
 235–236
 Jalta, konferencija (1945), 177, 227–228
 Jangcekjang, reka, 58–59, 97
 Japan
 američki odnosi sa, 218, 239
 bruto domaći proizvod (BDP), 181,
 188–189
 budizam u, 153
 carska, 34, 35–36, 70, 119–120,
 176–177
 demokratija, 100, 102
 ekonomija, 19, 20, 22, 25, 35–36, 38,
 40–41, 73, 90–91, 104, 106, 208,
 219
 globalni uticaj, 20, 32, 34, 35–36, 38,
 43–44, 104, 106, 106, 157, 208, 230
 Kina u poređenju sa, 90–91
 kultura, 73, 75, 77–78, 84, 85, 107,
 193
 Meidžijeva restauracija u, 70
 obrazovanje u, 188–189, 190, 191,
 193
 odnosi s Kinom, 87, 106, 119–120,
 125
 pomoć drugim zemljama, 119–120
 populacija, 41, 195
 porodične vrednosti u, 78, 79
 proizvodni sektor u, 25
 spoljna trgovina, 65, 68
 stopa fertiliteta, 195
 stopa štednje, 90–91
 tehnološki sektor, 73, 182, 188–189,
 190, 208
 trgovinski balans, 90–91
 vojna sila, 119
 zapadni uticaj u, 68, 70, 84, 85

- Jeljcin, Boris, 93
 Jermenija, 190
 Jofe, Jozef, 225, 239
 Jordan, 8, 251
 judizam, 11, 107, 153, 154
 Jugoslavija, 10, 219
 jutori kjoiku (opušteno obrazovanje), 193
 Južna Afrika, 2, 3, 44, 84, 117, 169–171, 230, 232
 Južna Amerika, 66
 Južna Azija, 19, 20n, 42, 47–48
 Južna Koreja, 2, 19, 38, 70, 79, 81, 84, 90–91, 98, 101, 102, 117, 139, 153, 195
 Južnokinesko more, 118, 240

 Kalkuta, 68–69
 kamatne stope, 19, 62, 203
 Kambodža, 9
 Kanada, 29, 206–207
 Kant, Imanuel, 108
 Kantor, Miki, 220
 kapital, 19–20, 23, 27, 29–30, 52–54, 57n, 62, 63, 79–80, 133–134, 181, 182–183, 196–197, 199, 200–208
 kapitalizam koji diktira država, 29–30
 kapitalizam, 19–22, 23, 25, 27, 29–30, 48, 61, 79–80, 85, 91–93, 99–101, 106, 134–135, 139, 148, 168, 173–174, 181–183, 200–208
 Kapra, Frenk, 71
 Kardoso, Fernando Enrike, 232
 Karibi, 65
 Karil, Kristijan, 77–78
 Karnataka, 161–162
 karteli proizvođača droge, 4, 241–242
 Kastanjeda, Horhe, 225
 katolička crkva, 109
 kazino, kockanje, 3, 84
 Kejgan, Robert, 226–227
 Kejnz, Džon Majnard, 177
 Kenari Vorf, 89
 Kenedi, Pol, 61, 174

 Kenija, 3, 38–39
 ki (energija), 111
 Kia, Rozalind, 193–194
 Kičener, H. H., 170
 kimono, 75
 Kina, 86–126
 američki odnosi sa, 86, 90, 91–92, 94, 104, 121–126, 158–159, 171, 211, 228, 233, 235, 236, 238, 239, 241
 automobili u, 31, 96–97
 bankarski sistem, 92, 93, 95, 96, 112, 135
 bezbednost na putevima, 96–97
 bogatstvo, 52–54
 britanski uticaj u, 67–68
 bruto domaći proizvod (BDP) u, 20, 53, 90–91, 96, 97, 104–105, 127, 130, 134, 139, 179
 carstvo, 49–61, 63–64, 65, 70, 72, 107–110
 Centralna banka, 112
 centralno planiranje u, 92–103, 131–132, 134
 demokratska reforma u, 96, 98–103, 119, 120, 247
 devizne rezerve, 26, 91
 domaće tržište, 90–91, 97, 104, 115, 121, 126, 216
 društvene promene u, 96, 98–103
 ekološki problemi, 97
 ekonomija, 2, 20–21, 27, 35–36, 38, 41, 52–54, 73, 86–96, 102–105, 111–112, 122, 126, 134, 135, 139, 141, 163, 216
 ekonomske reforme u, 87–96, 101, 102–103, 104, 111–112, 141
 energetske potrebe, 28, 31, 35, 113, 116
 geografija, 63–64
 globalni uticaj, 32, 43, 86–87, 103–126, 154–155, 174, 230, 231, 232, 233, 238, 239, 241
 harmonično društvo, plan za, 97

- Indija u poređenju sa, 51, 94, 96, 97, 99, 128, 129–132, 134, 139, 141, 149, 150, 151, 157–159, 163, 231
- indijski odnosi sa, 118, 125, 146–147, 150, 154–155, 231
- industrijalizacija, 3, 92–93, 96
- infrastruktura, 131–132, 134
- inkrementalni pristup, 104–106
- inženjeri obrazovani u, 185–189
- Japan u poređenju sa, 90–91
- kao asimetrična supersila, 124–126
- kao član UN-a, 104, 116, 146n, 228
- kao tržište u usponu, 26, 43, 104, 232
- kao zemlja u razvoju, 88, 92, 94, 97, 104–105, 135
- kapitalizam u, 91–93, 135
- Kineski zid, 63–64
- komunistički režim u, 87, 88, 92–103, 105–106, 111–114, 118–120, 122, 124–126, 131–132, 149
- konfučijanizam, 60–61, 83, 84, 107–112, 151
- korupcija u, 96, 100
- kultura, 77, 79, 81, 85, 106–112
- Kulturna revolucija u, 103, 114
- ljudska prava u, 83, 106–112, 247
- modernizacija, 88, 95–96, 100–101, 111–112
- nacionalizam, 32, 87, 119–120, 125
- nivoi prihoda, 99–100
- nuklearno naoružanje, 122, 124, 156, 157–159, 233
- obrazovanje, 94–95, 119, 185–189, 192
- odnosi s Japanom, 87, 106, 119–120, 125
- odnosi s Korejom, 17
- oporezovanje, 51, 94
- politika miroljubivog uspona, 105–106, 112–121
- politika ograničavanja na jedno dete, 130, 195n
- politika prema Africi, 114–117, 243
- politika prema Aziji, 117–121, 125, 154–155, 158–159, 240
- politika prema Tajvanu, 104, 105, 117, 120–121, 122, 123, 124, 236
- poljoprivreda, 52–54, 58–59, 86, 92–93, 98, 121
- pomorske snage, 49–51, 57, 58, 59–60, 64, 124
- populacija, 21, 52–53, 86, 96–97, 98, 126, 127, 130, 195
- potrebe za naftom, 28, 35, 113, 116
- potrebe za prirodnim resursima, 114–117
- pravni sistem u, 100
- privatizacija, 93, 96, 132–133, 134, 135, 203
- produktivnost, 58–59
- proizvodni sektor, 20–21, 88, 90–91, 183–184
- protesti u, 96, 99, 119, 120
- SAD u poređenju sa, 86, 89, 94, 174, 216, 236
- seljaci u, 52–53, 86, 92–93, 98
- siromaštvo, 3, 20n, 52–53, 86, 88, 92–93, 97, 99–100, 103, 106, 128
- sovjetski odnosi sa, 118, 122, 124
- spoljna politika, 104–121, 122
- spoljna trgovina, 56, 65, 67–68, 88, 90–91, 114–117, 118
- srednja klasa u, 101
- stopa fertiliteta, 130, 195
- stopa rasta, 88–92, 96–98, 104, 111–112, 134, 139, 163, 216
- stopa štednje, 90–91
- strana pomoć od, 114–117, 118
- strana ulaganja u, 90, 94, 183–184
- strategija slobodnog tržišta u, 92–94, 101
- tehnološki sektor, 54–55, 56, 59–60, 87, 104, 106, 182–183, 185–189
- televizija, 105–106
- tržni centri u, 3
- ugalj kao izvor energije, 31

- urbanizacija, 88–89, 92–93, 96, 132
- uslovi života u, 53–54
- valuta, 112
- Veliki skok napred, 103, 114
- vojne snage, 72, 91, 103, 119, 121, 122–125, 156, 157–159, 233, 249
- vojni troškovi, 91, 124
- zapadni uticaj u, 67–68, 70, 81, 85, 111–112
- kineska opera, 77
- Kinesko-afrički samit (2006), 114–115
- Kisindžer, Henri, 219, 238
- Kjoto, sporazum (1997), 31, 37
- Klark, Gregori, 53
- klimatske promene, 30–31, 37, 71
- klima-uredaji, 88
- Klinton, Bil, 219–220, 221, 223–224, 245–246, 254
- Kol, Helmut, 219
- kolektivizacija, 103
- kolonijalizam, 33, 35, 45, 47–48, 52, 65–69, 114, 138, 144, 176
- Kolumbo, Kristifor, 49, 66
- komunizam, 10, 12, 22, 23, 35–36, 87, 88, 92–103, 105–106, 111–114, 118–120, 122, 124–126, 131–132, 139, 140, 149, 225
- konfučijanizam, 60–61, 83, 84, 107–112, 151
- Kongo, 19, 66
- Kongresna partija (Indija), 138, 160, 161
- Konrad, Džozef, 71
- kontrareformacija, 168
- Konvencija o pravima deteta, 204
- konzervativci, 61–62, 124–26, 221, 226–227
- Kopernik, Nikola, 55
- Korejski rat, 19
- korporacije
 - multinacionalne, 2, 45–48, 132, 232
 - oporezovanje, 203
 - regulativa, 202, 204–205
 - strana ulaganja, 67–67, 183–184
 - štednja, 198–199
 - videti i* pojedinačne korporacije
- Kortes, Ernan, 67
- korupcija, 96, 100, 115–117, 138, 144–145
- Kosovo, 32, 219, 245–246
- Kotak, Udaj, 135
- Kraljevska mornarica, 167, 173, 176, 179
- kredit, 27, 134–135
- kreditne kartice, 134, 199
- Kreuz-Zeitung*, 169
- Krišnadevaraja, 54
- kriva osmeha, 184
- Kuberten, Pjer de, baron, 168
- „kula od slonovače“, nacije, 182–183
- Kulturna revolucija, 102, 114
- Kuper, Ričard, 199
- Kurska bitka, 34
- kvote, 95
- Lajbnic, Gotfrid Vilhelm, 108
- Laksman, R. K., 148
- Las Vegas, 3
- Latinska Amerika, 6, 17–18, 29, 38, 76, 81, 219
- latinski jezik, 78
- Lejla, ostrvo, 213–215
- Lendis, Dejvid, 59
- Li Kvan Jeo, 79, 101, 102, 113–114
- Liban, 6, 12, 150, 256
- liberali, 61–62, 154
- Liberija, 204
- Libija, 176
- Liga naroda, 227
- likvidnost, 19–20, 23, 27, 181, 200–208
- Linkoln, Abraham, 105
- London, 16, 17, 89, 203, 204–205
- London, bombaški napadi (2005), 15–16
- Luis, Bernard, 15, 247
- Luksemburg, Roza, 71
- Lux, 182–84
- ljudska prava, 74–75, 80, 83, 106–112, 139–140, 143, 155, 216, 230, 234, 247
- ljudski kapital, 133, 199–200

- Mabubani, Kišore, 74–75, 224
 Madrid, bombaški napadi (2004), 15
 Magna Carta, 62
 „magnetizam“, 106
 Makao, 3, 84
 Makijaveli, Nikolo, 247–248
 makroekonomija, 197–200
 Malezija, 2, 224
 maloprodajni sektor, 184
 Maltus, Tomas, 57
 „Maltusova zamka“, 57n
 Mao Cedung, 10, 87, 95, 103, 114, 120, 250
 Markos, Ferdinand, 95
 Marks, Karl, 71, 100–101
 Maroko, 16, 190, 213–215, 250–251
 Maroko, bombaški napadi (2003), 16
 Maršal, Džordž K, 228, 229
 Maršalov plan, 227
 masovni mediji, 9, 14–15, 24–25, 81, 82, 136, 137, 155, 190
 mašina za višenitno pređenje, 59
 matematika, 189–193
 Mauntbaten, Luis, 33, 146
 McKinsey and Co., 29–30, 203
 McKinsey Global Institute (MGI), 31, 187
 Medicare, 200
 Medison, Angus, 53n
 Međunarodna atomska agencija (IAEA), 156–157, 158
 Međunarodni monetarni fond (MMF), 22, 38, 216
 Međunarodni panel vlada o klimatskim promenama, 30–31
 mehanizmi uštede radne snage, 58–59
 Meidžijeva restoracija, 70
 Meka, 250, 251
 Mekejn, Džon, 250
 Meksiko, 2, 18, 26, 44, 226, 248
 memorisanje, 191–93
 „menadžerski imperijalizam“, 232
 Menon, K. P. S., 145
 Menon, V. K. Krišna, 146
 meritokratija, 191–192
 mešoviti ekonomski model, 139
 mešoviti režimi, 100
 metrički sistem, 204
 Microsoft, 90, 110–111
 Ming, dinastija, 49–50, 60, 64
 Ministarstvo za unutrašnju bezbednost SAD, 250
 miroljubivi uspon, 105–106, 112–121
Mladost (Konrad), 71
 mobilni telefoni, 21, 25, 73, 90, 205
 Mobutu Sese Seko, 95
 modernizacija, 14–15, 32–33, 36, 61, 72–76, 80–81, 88, 95–96, 100–101, 111–112, 127–130, 133
 Mogulsko carstvo, 61, 62, 83
 Mohan, C. Radža, 147
 Mojnihan, Danijel Patrik, 61–62
 monarhija, 63, 108–109
 Mondejl, Volter, 225
 Montgomeri, Bernard Lo, 228
 Moris, Džejms, 165–67
 Mugabe, Robert, 95, 116
 multikulturalizam, 52
 multilateralizam, 220–228, 237, 239–241
 multipolarni poredak, 1–5, 36–37, 42–43, 208, 214–215, 216, 217–224, 237, 238–241, 246–247
 Mumbaj, 132, 155, 161, 191
 Mumtaz Mahal, 58
 Muslimansko bratstvo, 249
 Musolini, Benito, 176

 nacionalizacija, 178
 nacionalizam, 4, 31–40, 63, 87, 119–120, 125, 127, 140–141, 161–164, 172–173, 246
 Nacionalna akademija nauka, 185
 Nacionalna fondacija za nauku, 186
 nacionalna štednja, 199
 nacionalne države, 31–40, 63

- nacionalni dug, 115, 122, 198–200, 215–216
- nacizam, 10, 24, 34–36, 125, 238, 248
- nafta, 6, 27–30, 35, 101, 208, 234
- Naim, Mojsije, 115
- Nan, Sem, 237
- Nanding, 50
- nanotehnologija, 181–183, 196
- Nanotehnološki centar za
personalizovanu i prediktivnu
onkologiju na Univerzitetu Emori u
Džordžiji, 182
- Napoleon I, car Francuske, 86–87
- „Napuštajući Aziju“ (Fukuzava), 70
- Naser, Gamal Abdul, 71
- naučna istraživanja, 55–57, 84, 108, 173,
179, 180, 181–183, 189–193, 199–200
- Nehru, Džavaharlal, 70, 72, 136, 138,
144–147, 150, 155, 159, 162
- nekretnine, 27, 71, 134, 198, 199, 206
- Nemačka Demokratska Republika
(Istočna Nemačka), 22, 218
- Nemačka
američki odnosi sa, 218–219, 225
bruto domaći proizvod (BDP), 46,
172
carska, 167n, 173, 176, 231, 234,
238–239
ekonomija, 18–19, 24, 35, 38, 40,
104, 173
globalni uticaj, 10, 35–36, 43, 103,
104, 106, 157, 230, 231, 234,
238–239
industrijalizacija, 18–19, 174
mornarica, 167n, 176
nacisti, 10, 24, 34–36, 125, 238, 248
oporezovanje, 204
radna snaga, 207
tehnološki sektor, 182
ujedinjenje, 218–219
vojni troškovi, 215
- neokonzervativci, 123–124, 221,
226–227
- nevidljive reforme, 142
- nevladine organizacije (NVO), 4, 32, 37,
45, 150, 155, 244
- New York, 201–202, 204–205
- New York Times*, 145, 169, 232
- Newsweek*, 82
- nezavisne regulatorne agencije, 76
- Nidam, Džozef, 107
- Nigerija, 48, 72, 84, 115, 131
- Nikson, Ričard M., 208, 255
- nivoi cena, 19, 24–25, 28, 30, 54, 57, 113
- nivoi prihoda, 21, 27, 54, 99–100, 130,
187, 188, 193, 197, 198–199, 200, 254
- nivoi zarada, 27, 54, 187, 188, 254
- NMR aparati, 28
- Nobelova nagrada, 191, 196
- Noć veštica, 78
- North Atlantic Treaty Organization
(NATO), 13, 154, 221, 240
- Novi svet, 49, 66, 67, 168
- novi svetski poredak, 35–36
- nuklearno naoružanje, 6, 16, 26, 31, 82,
122, 124, 149, 156–159, 223, 224–225,
230, 233–234, 237–238, 245, 248,
250, 251
- Nje, Džozef, 106
- Nju Delhi, Indija, 132
- O'Nil, Tomas „Tip“, 160, 255–256
- Obama, Barak, 252
- obezbeđenje na aerodromu, 253
- obrazovanje, 46, 68–69, 94–95, 119,
137, 140, 142, 143, 168, 182–193, 196,
199–200, 206, 209
- obveznice, 27
- odeća, 74–76
- odgovorni deoničari, 230
- odliv mozgova, 148–149
- odmetničke države, 17–18, 36, 171, 248
- Ogltorski univerzitet, 248–249
- Olbrajt, Madlen, 220
- Olimpijske igre u Pekingu (2008), 89,
91, 122
- olimpijske igre, 89, 91, 122, 168

- Omdurmanska bitka, 169
 Opijumski ratovi, 67–68
 oporezovanje, 38, 51, 59, 62, 70, 94, 204, 211, 235
 Organizacija američkih država (OAS), 240
 Organizacija zemalja izvoznica nafte (OPEK), 28
 Orisa, 137
 oružja za masovno uništenje, 16, 224
 Osman, Žorž-Ežen, 89
Osvrti na svetsku istoriju (Nehru), 145
 Otomansko carstvo, 54, 55, 61, 62–63, 68, 70, 71–72, 103–104
 „paciifički vek“, 219

 Pakistan, 12, 13, 127–128, 141, 147, 154, 158, 215, 233, 236, 243
 Palestinci, 6–7, 220
 Pampers, pelene, 91
 paritet kupovne moći, 17n, 20, 53n, 99n, 130n, 179n
 Paten, Kristofer, 222–223
 Patriotska alijansa, 120
 Pael, Kolin, 214
 Pej, Minksin, 92, 96–97
 Peking, 56, 89, 91, 97, 122, 132, 193
 „Pekinški konsenzus“ (Ramo), 125–126
 Pendžab, 161
 penzije, 193–194, 209
 Perehil, ostrvo, 213–215
 Pehiljska kriza (2002), 213–215
 Peri, Vilijam, 237
 Persijski zaliv, 29
 Peršingovi projektili, 224–225
 Peru, 24
 „pet ključeva“, 175–176
 Petar I, car Rusije, 69–70
 petrohemijski proizvodi, 29–30
 Pilhofer, Aron, 200–201
 Pinker, Stiven, 9
 pismenost, 139–140
 Pit, Vilijam, 68
 Pizaro, Francisko, 67
 platina, 116
 „plava karta“, 205
 plutonijum, 158
 polarni ledeni pokrivač, 31
 političke partije, 47, 136, 138–144, 160, 161, 162, 211, 229, 248–251, 252, 254
 politički rizik, 18
 politika nesvrstanosti, 145–148, 159
 politika ograničavanja na jedno dete, 130, 195n
 poljoprivreda, 19, 28, 30, 52–54, 57, 58–59, 86, 92–93, 98, 121, 133, 142
 populacioni rast, 21, 30, 41, 52–53, 67, 86, 96–97, 98, 126, 127, 130, 160–164, 172, 193–197
 porodične vrednosti, 78, 79
 Portugalija, 56, 66, 67, 102, 133
 Pos, Žak, 219
 posebni interesi, 210, 211
 posredni poslovni troškovi, 199
 postamerički svet
 američka globalna uloga u, 4–5, 40–48, 103, 106, 124–126, 164, 204–208, 211–256
 antiamerikanizam i, 13, 32, 36–37, 39–40, 47–48, 148, 215, 219, 224–228, 246–247, 254
 asimetrija u, 124–126, 241–244
 budući trendovi za, 1–5, 80–85, 180–85, 185, 213–256
 ekonomski uslovi u, 6–48, 79, 80, 83, 178–180, 215–217, 228
 kulturne promene u, 1–5, 14, 36, 38–39, 49–85, 111–112
 legitimitet u, 217–224, 242–247
 multilateralizam u, 220–228, 237, 239–241
 nacionalizam u, 4, 31–40, 87, 119–120, 125, 127, 140–141, 161–164, 172–173, 246
 smena moći u, 18, 21, 26–27, 31–40, 42–44, 79–80, 85, 112–113, 122–126, 214–224, 238–239

- strateški pristup ka, 124–126,
229–247
- unipolarni poredak naspram
multipolarnog, 1–5, 36–37, 42–43,
208, 214–215, 216, 217–224, 237,
238–241, 246–247
- uspon ostalih u, 1–5, 52, 82–83,
85, 87, 179–180, 200–208, 216,
230–232, 235–236, 239–241, 256
- videti i* globalizacija
- Postanje, Knjiga, 153
- postindustrijske ekonomije, 133, 181,
185
- potrošačka potražnja, 19, 133–36, 200–
201
- Pratov tehnički fakultet, 186
- preduzetništvo, 94, 174, 180
- Premdži, Azim, 137
- prijemni ispiti, 186–187, 190–193
- pripravnost za terorističke napade, 229
- prirodni gas, 28, 114, 234
- prirodni resursi, 6, 27–30, 31, 35, 52, 90,
101, 114–117, 208, 234
- privatizacija, 93, 96, 132–35, 134, 135,
203
- privatna svojina, 60, 132
- privatni sektor, 130–37, 142–143
- Procter & Gamble, 91, 133
- produktivnost, 19, 28, 30, 41, 58–59,
142, 181, 193, 254
- profit, 59–60, 67–67, 113, 184
- proizvodni sektor, 19, 20–21, 25, 88,
90–91, 130–131, 132, 135, 173–174,
183–184
- Prosvetiteljstvo, 108–110
- protestantizam, 67, 83–84, 110, 234
- Prusija, 108–109, 172
- Prvi svetski rat, 144, 171, 172, 176, 227
- Pudong, finansijska četvrt, 89
- računari, 20–25, 78–79, 82, 99, 120, 124,
189, 196, 205–206
- radnička klasa, 196–197
- radnički sindikati, 140, 193
- Radžastan, 161–162
- Rafls, Stamford, 166
- Rajna, reka, 64
- Rajs, Kondoliza, 226
- Ramo, Džoša Kuper, 124–125
- Ramsfeld, Donald, 47, 220–221
- Ranbaksi, 135
- rat iz 1812. godine, 175
- rat protiv terora, 26–27, 215, 237, 242,
245, 247–256
- rat u Avganistanu, 13, 153, 215, 221, 233,
250, 251
- Ratner, Eli, 36
- ratovanje, 56, 60, 63–64, 71
- „ravan svet“, koncept, 25
- ravnoteža moći, 66–67
- razvoj proizvoda, 183–85
- recesije, 23–24
- Regan, Ronald, 150, 225, 255
- regionalne sile, 230–235
- regionalne vlade, 127–30, 143–144,
160–164
- Reliance Industries, 131, 135
- religija, 14, 61, 63, 67, 67, 73, 84,
107–110, 112, 127–130, 133, 151, 153,
154, 194, 234, 252
- renesansa, 55
- Republikanska partija, 47, 211, 248–250,
251, 253–254
- Riči, Donald, 78
- Riči, Mateo, 109
- Rigveda*, 153
- Rimsko carstvo, 54–55, 64–65, 113, 165,
169, 174, 215, 234
- ringišpil, 3
- rivalstvo, 193–95, 206–208, 217–224
- rizičan kapital, 182–183
- Roberts, Dž. M., 61
- Roj, Radža Ram Mohan, 68–69, 72
- Romni, Mit, 249–53
- ropstvo, 66
- Rusija
američki odnosi sa, 171, 215, 221,
233–234, 239, 241

- bruto domaći proizvod (BDP), 172
carska vladavina nad, 60, 69–70, 172
ekonomija, 2, 27, 35–36, 93, 172
ekonomske reforme u, 93
geografija, 63
globalni uticaj, 12, 43, 103, 230, 241
industrializacija, 2
kao tržište u usponu, 26, 232
naftni resursi, 29
nuklearno naoružanje, 156, 157–158,
233–234, 237–238
odnosi s Kinom, 118, 122, 124
oporezovanje u, 70
privatizacija u, 203
siromaštvo u, 3
spoljna politika, 6
zapadni uticaj u, 69–70, 84
videti i Sovjetski Savez
- Ruska pravoslavna crkva, 70
Ruso, Žan Žak, 108
Ruzvelt, Frenklin D., 106, 150, 177,
227–228, 248
Ruzvelt, Teodor, 106, 164
- Saks, Džefri, 22, 88
Salafistička grupa za propovedanje i
borbu (GSPC), 12–13
salvar kurta, 74–75
samba, 81
Samers, Lorens, 220
samoubilački bombaški napadi, 13–14,
251
Sani, Radživ, 187
Sankt Peterburg, 69–70
Sarbanes-Okslijev zakon (2002), 202
sariji, 74–75
Sarkozi, Nikola, 226
Saudijska Arabija, 8, 11, 13, 14, 29–30,
35, 110, 149, 208, 222n, 236, 250–251
Savet bezbednosti UN, 38, 87, 104, 116,
146n, 228, 244–245
Savet za spoljne odnose, 211, 253
Sektor za populaciju pri Ujedinjenim
nacijama, 194
seljaci, 52–53, 86, 92–93, 98
Severna Afrika, 12–13, 18, 67
Severna Amerika, 66
Severna Koreja, 6, 17, 19, 123, 157, 211,
220, 233, 236
Sicilija, 34
sida, 131, 144
Sigurno uzajamno uništenje, 122
Siki, 161
Silicijumska dolina, 196
Sing, Manmoan, 141, 142, 151
Singaj Fang, 104–105
Singapur, 3, 29, 101–102, 117, 135, 166,
176–177, 190, 191–193
Sirija, 6, 8, 139
siromaštvo, 3, 20, 21, 52–53, 86, 88,
92–93, 97, 99–100, 103, 106, 128, 131,
132, 137–140, 144–145, 151, 159
sistem kasta, 60, 161, 162
Sjedinjene Države, 213–256
 automobilska industrija, 173,
 206–207, 217–218
 Britansko carstvo spram,
 166–68, 170–171, 178–180,
 211–212, 234–235, 238, 240
bruto domaći proizvod (BDP), 17,
44–45, 90, 104–105, 172, 177,
178–180, 181, 188–189, 196, 198,
199, 200n, 229
budžetski deficit, 200, 215–216, 218
demografija, 193–197
demokratski ideali, 123, 148,
208–212, 236, 246–256
domaće tržište, 205, 216, 239, 254
ekonomija, 17, 19, 21, 27, 40–41,
44–45, 73, 104–105, 106, 122,
134, 164, 167, 172, 173, 178–180,
193–200, 208–210, 212, 215, 218,
219, 229, 248, 253–254
energetske potrebe u, 35, 208, 209
filmska industrija u, 76–77, 80
finansijska tržišta u, 198, 200–208
industrializacija, 2, 18–19, 52, 174,
181, 185, 198, 199

- imigracija u, 48, 73, 148–149,
193–197, 209, 244, 248, 251,
253–254
- Indija u poređenju sa, 137–138
- indijski odnosi sa, 126, 142, 148–150,
154, 156–11, 163, 223–224, 235,
236, 239, 241, 243–244, 246, 254
- infrastruktura, 134
- inženjeri školovani u, 185–90
- izbori u, 218–219, 225, 248–252
- izolovanost, 204–10, 247–256
- japanski odnosi sa, 218, 239
- kao članica UN-a, 104, 228, 236,
244–245
- kao supersila, 4–5, 40–48, 103, 106,
124–126, 164, 204–256
- kapitalizam u, 21–22, 25, 48, 106,
181–84, 204–205, 207–208
- Kina u poređenju sa, 86, 89, 94, 174,
216, 236
- kolonijalni period, 52, 175
- kultura, 1–5, 33–34, 76–77, 79, 80,
185, 193–197, 204–209, 243–244,
247–256
- muslimanska populacija u, 244, 248,
251
- nacionalizam u, 33–37
- nacionalni dug, 122, 198–200,
215–216
- naftne potrebe, 35
- naučna istraživanja, 179, 180, 199–200
- nivoi prihoda, 193, 197, 198–199,
200
- nuklearno oružje u, 122, 124,
156–159, 233–234, 237–238, 250
- obrazovanje u, 46, 185–193, 196,
199–200, 206, 209
- odnosi s Britanijom, 149–150, 170,
175–178, 215, 227–20, 234–234,
246
- odnosi s Francuskom, 225, 226
- odnosi s Kinom, 86, 90, 91–92, 94,
104, 121–126, 158–159, 171, 211,
228, 233, 235, 236, 238, 239, 241
- odnosi s Nemačkom, 218–219, 225
- odnosi s Rusijom, 171, 215, 221,
233–234, 239, 241
- odnosi sa Evropom, 218–219,
224–228, 245–246
- odnosi sa Sovjetskim Savezom, 4,
8–9, 19, 35–36, 123, 125, 126,
145–148, 177, 180, 218–219, 221,
225, 227–228, 229, 244, 247, 250,
255–256
- oporezovanje, 94, 204, 211, 235
- politički sistem, 167, 197–198,
208–212, 247–256
- politika prema Africi, 242–243,
245–246
- politika prema Aziji, 76, 215–216,
219, 232–233, 239, 240, 245–246
- politika prema Bliskom istoku, 7–8,
29, 42, 247
- populacija, 21, 41, 86, 181, 193–197
- porodične vrednosti u, 79
- posebni interesi u, 210, 211
- pravni sistem u, 206, 250–251
- produktivnost, 181, 254
- proizvodni sektor u, 183–184
- radna snaga, 206–208
- raznolikost, 193–197, 251–252, 254,
255
- razvoj u budućnosti, 1–5, 80–85,
180–184, 185, 213–256
- retorika straha u, 247–256
- savezi, 217–224, 242–247
- spoljna politika, 7–8, 39–40,
42, 46–47, 110, 115, 116, 117,
124–126, 149–150, 170–171, 204,
211–256
- spoljna trgovina, 19, 40, 45–46, 90,
181, 197, 198, 254
- stopa nezaposlenosti u, 198,
206–207, 206
- stopa rasta, 193–197, 208–210, 218
- stopa štednje, 197–200, 209, 215,
215, 254
- strane investicije u, 200

- tehnološki sektor u, 41, 46, 48, 179,
180, 181–193, 196, 198, 199–200,
205–206, 209
- teroristički napadi na, 6, 10–11, 13,
14, 15, 16, 26–27, 47, 199, 215,
220–221, 237, 242, 244, 245,
247–256
- u Drugom svetskom ratu, 34–35
- unilateralizam u, 46–47, 220–228,
237, 239–241
- verski stavovi u, 107
- vojna sila, 122–125, 156–159,
166–167, 179–180, 215, 228,
233–235, 237–238, 240, 241–244
- vojni troškovi, 17, 91n, 124, 179–180,
215, 234–235
- „skrivena ruka“, 148
- Sky News, 82
- Sloter, An-Mari, 240
- Slovačka, 205
- socijalizam, 22, 23, 106, 126, 139, 143,
155, 160, 178
- socijalno osiguranje, 211
- Sokrat, 108
- Somalija, 166–167, 204
- Sovjetski Savez
- američki odnosi sa, 4, 8–9, 19, 35–36,
123, 125, 126, 145–148, 177, 180,
218–219, 221, 225, 227–228, 229,
244, 247, 250, 255–256
 - ekspanzionizam, 10, 154, 229, 255
 - invazija Avganistana, 13, 87, 255
 - invazija Čehoslovačke (1968), 225
 - kao supersila, 10, 87, 106, 154, 229,
238, 255–256
 - kineski odnosi sa, 118, 122, 124
 - komunistički režim, 22, 23, 106
 - slom, 8–9, 22, 35–36, 43, 217,
218–219, 255
 - svemirski program, 58, 208
 - tehnološki sektor, 58
 - u Drugom svetskom ratu, 34–35
 - videti* i Rusija
- Spens, Džonatan, 109
- Spiegel*, 225
- Spilberg, Stiven, 91
- spoljna trgovina, 19, 23, 40, 45–16, 56,
65–68, 88, 90–91, 114–117, 118, 181,
193, 197, 198, 253
- Sporazum o neširenju nuklearnog
naoružanja (1968), 156–159, 237–238
- Sporazum o zajmu i zakupu (1941),
177–178
- Sputnik*, lansiranje (1957), 208
- srednja klasa, 21, 23–24, 101, 142, 251
- Srednji vek, 54, 63, 78
- Staljin, Josif Visarionovič, 35, 177,
227–228, 248, 250
- stambeno pitanje, 27, 71, 134, 198, 206
- starenje stanovništva, 195–196
- stopa nezaposlenosti, 193, 198, 206–207,
255
- stopa nezaposlenosti uz nerastuću stopu
inflacije (NAIRU), 198
- stopa štednje, 23–24, 40, 90–91,
133–134, 197–200, 209, 254
- stope fertiliteta, 130, 194, 195–196
- strana pomoć od, 114–19, 118, 119–120,
137
- strana ulaganja, 67–67, 90. 94, 135,
183–184, 193, 200
- strategija „najmanjeg zajedničkog
sadržaoča“, 93
- Studija o međunarodnim trendovima
u matematici i prirodnim naukama
(TIMSS), 189–190
- subprimarni hipotekarni krediti, 27
- subsaharska Afrika, 67
- Sudan, 29, 35, 39, 116, 169, 245
- Suecki kanal, 19, 150, 167, 176
- Suecki kanal, kriza (1956), 19, 150
- Sun Cu, 125
- Sun Jat-sen, 70, 72
- sunitski muslimani, 11–12, 235,
249–250
- svemirski program, 58, 208
- Svet je ravan* (Fridman), 185
- Svetska banka, 22, 38, 115

- Svetska ekonomija: milenijumska perspektiva* (Medison), 53n
- Svetska izložba (1851), 51
- Svetska trgovinska organizacija, 4, 94, 122
- Svetski ekonomski forum, 41, 128–129, 181, 193–194
- šah Džahan, 58
- Šangaj, 32, 89, 96, 104, 132, 166, 192
- šangajska berza, 96, 104
- Šanmugaratnam, Tarman, 191–192
- Šarma, Ručir, 161
- Šekspirvala*, 80
- šerijat, 14–15
- šiitski muslimani, 11–12, 235, 250
- širokopojasni pristup, 25, 205–206
- Španija, 15, 102, 168, 213–215, 250–251, 253
- španski jezik, 82
- Šper, Albert, 89
- Šper, Albert, Mladi, 89
- Šri Lanka, 139, 147
- Štajngart, Gabor, 40
- štednja u domaćinstvima, 198–199
- Šulc, Džordž, 237
- Šumer, Čak, 201–202
- Švab, Klaus, 129
- Švarc, Bendžamin, 34–35
- Švedska, 23, 102, 181
- Tačer, Margaret, 22, 178, 206, 218, 219
- Tadž Mahal, 58
- Taj, Sajmon, 232
- Tajland, 25, 117
- Tajvan, 2, 19, 32, 98, 102, 104, 105, 117, 120–121, 122, 123, 124, 146n, 195, 236
- Tajvanski moreuz, 19
- Talbot, Strob, 93
- talibani, 13, 154, 215, 249
- Tamil Nadu, 161
- Tankredo, Tom, 250
- Tarur, Šaši, 146n
- Tata Group, 130–131, 135
- Teheranska konferencija (1943), 227–228
- tehnologija, 9, 20–25, 27, 40, 41, 46, 48, 73, 78–79, 99, 120, 124, 130–131, 143, 179, 180, 181–193, 196, 198, 199–200, 205–208, 209
- tekstilna industrija, 25
- telekomunikaciona industrija, 143
- televizija, 81, 82, 155
- tenis, 200–201
- terorizam, 4, 6, 9, 10–18, 26–27, 31, 47, 199, 215, 220–221, 237, 242, 244, 245, 247–256
- Tibet, 146–147
- „tim snova“, 129
- Time*, 82
- Times* (London), 82
- Times Higher Educational*, 188
- Todžo Hideki, 34
- Tojnbj, Arnold, 166, 177–178
- Tokijo, 77–78
- topovi, 56, 60
- Tornton, Džon, 100
- totalitarizam, 63, 98–103, 247
- Toyota, 206
- tradicionalna kultura, 76–85
- Treća plenarna sednica Jedanaestog centralnog komiteta Komunističke partije (1978), 88
- Treći svet, 10, 37, 88, 143, 159
- Trg Svetog Marka, 84
- Trg Tjenanmen, masakr (1989), 24, 247
- trgovinski balans, 19, 40, 45–46, 90–91, 197
- Tridesetogodišnji rat, 108
- Truman, Hari S., 227, 229
- tržišta
- domaća, 90–91, 97, 104, 115, 121, 126, 205, 216, 239, 255
 - finansijska, 7, 15–16, 27, 59–60, 96, 200–208
 - globalna. *Videti* globalizacija

- kapitala, 19–20, 23, 27, 52–54, 57n, 62, 63, 79–80, 132–134, 181, 196–197, 199, 200–208
- rada, 25, 56, 133, 183, 187, 199–200, 206–208
- slobodna, 21–26, 45, 47–48, 91–94, 101, 134, 198, 200, 216, 232, 253–254
- u usponu, 2, 19–21, 26, 37, 41, 43, 104, 232
- tržište derivata, 203
- tržište rada, 25, 56, 133, 183, 187, 199–200, 206–208
- tržni centri, 3
- Tunis, 190
- Turska, 3, 16, 26, 70, 101, 246, 250–251
- Turska, bombaški napadi (2003), 16
- Tven, Mark, 243
- ugalj, 31, 52, 90
- Ujedinjene nacije, 38, 39, 87, 104, 116, 139, 146n, 194, 214, 218, 224, 227, 228, 236, 240, 244–245
- Ujedinjeni Arapski Emirati, 3
- Ukrajina, 2, 233
- umetnost, moderna, 81
- unilateralizam, 46–47, 220–228, 237, 239–241
- uni-multipolarnost, 43
- unipolarni poredak, 1–5, 36–37, 42–43, 208, 214–215, 216, 217–26, 238–239, 246–247
- urbanizacija, 88–89, 92–93, 96, 132, 135–137, 142, 148
- usevi, 30
- uslužni sektor, 130, 133
- Uspon velikih nacija*, 105–106
- Utar Pradeš, 161
- „vašingtonski konsenzus“, 93
- Veber, Stiven, 36
- Vedrin, Iber, 220
- vehabije, 12
- Velan, Tereza, 242
- Veler, Robert, 111
- Velika Britanija, 165–180
 - američki odnosi sa, 149–150, 170, 175–178, 215, 227–228, 234–234, 246
 - bruto domaći proizvod (BDP), 53, 172, 174, 177, 178
 - carstvo, 33, 35, 45, 47–48, 52, 66, 67–69, 70, 75, 80, 83–84, 133, 136, 138, 141, 143, 144–145, 146, 152, 155, 161, 165–180, 211–212, 234–235, 238, 240
 - demokratija u, 38, 106
 - ekonomija, 22, 25, 83, 130, 167, 172–178, 179, 197, 199, 211–212, 235
 - finansijska tržišta u, 203, 204–205
 - globalni uticaj, 103, 165–180, 238
 - industrijalizacija, 52, 53, 90, 172, 173–174, 199, 234
 - infrastruktura, 134
 - kapitalizam u, 168, 173–174
 - kultura, 168, 234
 - mornarica, 167, 173, 176, 179
 - nuklearno naoružanje, 156
 - obrazovanje u, 68–69, 168, 191
 - opadanje, 165–180, 197, 211–212, 234–235, 238, 241
 - politički sistem, 38, 106, 167, 175–178, 210
 - poljoprivreda u, 57, 58–59
 - populacija 172
 - produktivnost, 58–59
 - proizvodni sektor, 25, 173–174
 - spoljna politika, 110, 115, 175–178, 211–212, 234–235, 238
 - stambeno pitanje u, 206
 - strana ulaganja u, 135
 - tehnološki sektor, 182–183
 - teroristički napadi u, 15–16, 250–251, 250
 - u Drugom svetskom ratu, 33, 34, 176–178

- vojne snage, 91n, 156, 166–167, 173,
176, 179, 215, 249
vojni troškovi, 91n, 215
Velika depresija, 24
Veliki skok napred, 103, 114
Veliz, Klaudio, 168
Ven Đibao, 100, 105, 119, 120
Venecuela, 6, 17, 29, 171, 175n
Vesalije, 55
Vidžajanagar, 54–55
Vijetnam, 19, 117, 118–119, 125, 139,
180, 225, 255
Vijetnamski rat, 19, 180, 225, 255
Viktorija, kraljica Engleske, 165–166
Vilson, Vudro, 164
vize, putničke, 253
Voice of America, 82
vojni troškovi, 17, 91, 124, 179–81, 215,
234–235
Volf, Martin, 208
Volfort, Vilijam, 230–231
Volter, 108
Votergejt, afera, 255
- Wall Street Journal*, 190
Wal-Mart, 90
Washington Post, 192
- Zabranjeni grad, 58, 89
zagađenost vazduha, 97
zakon
 božanski, 108
 islamski, 14–15
 običajno pravo, 67
 prirodni, 108–11
 ugovori, 110–13, 132
 vladavina, 100, 110–111, 132, 139,
 206, 250–251
zalihe vode, 30
Zaliv svinja, invazija (1961), 19
Zalivski rat, 218
Zambezi, 67
zapadna kultura, 1–5, 14, 36, 38–39,
49–85, 111–112
Zarkavi, Abu Musab al-, 12
Zavahiri, Ajman, 13
zdravstvena zaštita, 94, 131, 137, 139,
140, 142, 193–194, 206–207, 209,
211, 254
zemlje u razvoju, 22–23, 26, 28, 33–34,
43, 77, 83, 88, 92, 94, 97, 104–105,
133–135, 139–144, 150–151, 157,
159, 163–164, 190, 205
 videti i pojedinačne zemlje
Zenavi, Meles, 115
Zimbabve, 24, 116
zlatni standard, 23, 178
zlato, 23, 170, 178
- Ženg Bidian, 105
Ženg He, 49–51, 57, 58, 64
ženska prava, 74–75, 80, 139–140, 143
Život je lep, 71
životni standardi, 23–24, 53–54, 57,
99–100

O autoru

Farid Zakarija je novinar, pisac i autor televizijskih emisija o međunarodnim odnosima. Rođen je 1964. u Indiji, a školovao se na američkim univerzitetima Jejl i Harvard, gde je i doktorirao. Godine 2000. postao je urednik internacionalnog izdanja časopisa *Newsweek*, gde i danas piše kolumne o spoljnoj politici SAD. U poslednje vreme se pojavljuje kao voditelj emisije *Fareed Zakaria GPS* na kanalu CNN. Zakarija je pobornik ideje po kojoj slobodni izbori ne dovode nužno do funkcionalne demokratije u nekoj zemlji i zalaže se za veću ekonomsku pomoć siromašnim zemljama, koja bi kroz modernizaciju osigurala institucionalnu slobodu kao preduslov demokratije.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

327(73)"20"

321.01:172.1

ЗАКАРИЈА, Фарид

Postamerički svet / Farid Zakarija ;
prevod Ana Ješić - 1. izd. - Smederevo :
Heliks, 2009 (Novi Sad : Artprint). - XXVIII,
292 str. ; 25 cm.

Prevod dela: The Post-American World / Fareed
Zakaria. - Tiraž 1.000. - Napomene: str.
257-263 i uz tekst. - Registar.

ISBN 978-86-86059-09-3

а) Филозофија политике б) САД - Спољна
политика - 21в

COBISS.SR-ID 169934860